

Framställning till riksdagen

2021/22:RS7

En fortsatt anpassning av riksdagens pensionssystem till en höjd pensionsålder m.m.

Sammanfattning

Pensionsgruppen träffade i december 2017 en överenskommelse om ett antal åtgärder i syfte att säkra långsiktigt höjda, hållbara och trygga pensioner. Överenskommelsen innebär bl.a. att det ska göras tre stegvisa justeringar av åldersgränserna i det allmänna pensionssystemet och i angränsande trygghets-system och att alla åldersgränser på sikt kopplas till en riktålder för pension. Riktåldern ska följa utvecklingen av medellivslängden och fastställas årligen av regeringen tre år innan den ska tillämpas. Det första steget genomfördes genom lagändringar som tillämpas sedan den 1 januari 2020 genom vilka den lägsta åldern för uttag av inkomstgrundad ålderspension höjdes till 62 år och begreppet riktålder för pension infördes i socialförsäkringsbalken.¹ En motsvarande ändring gjordes i riksdagens pensionssystem genom ändringar i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagsledamöter (ersättningslagen) den 1 januari 2021.²

I proposition 2021/22:181 Justerade åldersgränser i pensionssystemet och i kringliggande system föreslog regeringen ytterligare lagändringar på pensionsområdet som motsvarar pensionsöverenskommelsens andra och tredje steg. Riksdagsdirektören gav mot den bakgrunden den 16 februari 2022 Riksdagsförvaltningen i uppdrag att ta fram nödvändiga författningsförslag med anledning av genomförandet av resterande delar av Pensionsgruppens överenskommelse. En arbetsgrupp arbetade fram en promemoria med förslag till ändringar i ersättningslagen, som syftar till att anpassa reglerna om pension

¹ Prop. 2018/19:133, bet. 2019/20:SfU5, rskr. 2019/20:10.

² 2019/20:URF1, framst. 2019/20:RS2, bet. 2020/21:KU7, rskr. 2020/21:38.

och därmed sammanhängande avgångsförmåner för ledamöter till införandet av regeringens förslag.

Lagförslagen i denna framställning innebär i korthet följande. Åldersgränsen för pension och för avgångsförmånerna inkomstgaranti, ekonomiskt omställningsstöd och stödåtgärder för återgång till förvärvsarbete höjs från 65 år till 66 år 2023, och från 2026 knyts åldersgränsen till riktåldern för pension. Lägsta ålder för uttag av ålderspension höjs 2023 från 62 år till 63 år. År 2026 knyts i stället den åldersgränsen till riktåldern för pension på så sätt att den infaller tre år före riktåldern. Motsvarande ändringar görs även i fråga om uttag av sjukpension inom riksdagens pensionssystem. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023 respektive den 1 januari 2026. Äldre föreskrifter ska gälla för den som uppnår respektive åldersgräns före ikraftträdandet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
1 Förslag till riksdagsbeslut	4
2 Lagtext	5
2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter	5
2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter	12
3 Ärendet och dess beredning	17
4 Det allmänna pensionssystemet	19
4.1 Det allmänna pensionssystemet – en bakgrund och gällande rätt.....	19
4.2 Pensionsgruppens överenskommelse och dess genomförande i det allmänna pensionssystemet.....	19
4.3 Pensionsgruppens steg 1 – redan genomfört.....	20
4.4 Pensionsgruppens steg 2 och 3 – proposition 2021/22:181	21
5 Pensionssystemet för ledamöter – ålders-, sjuk- och efterlevandepension	22
5.1 Bakgrund	22
5.2 Gällande rätt och genomförandet av steg 1	22
5.3 Mer om ålderspension för ledamöter enligt ersättningslagen	24
5.4 Sjukpension för ledamöter enligt ersättningslagen	24
5.5 Efterlevandepension efter ledamöter enligt ersättningslagen	25
5.6 Beslut och administration	25
6 Åldersgränser för avgångsförmånerna till tidigare ledamöter.....	26
6.1 Bakgrund	26
6.2 Inkomstgaranti för ledamöter invalda före 2014	26
6.3 Ekonomiskt omställningsstöd – dagens avgångsförmån	27
6.4 Stödåtgärder för övergång till förvärvsarbete	28
7 Riksdagsstyrelsens överväganden och förslag	29
7.1 Ledamöternas pensionsålder bör motsvara pensionsåldern i det allmänna pensionssystemet	29
7.2 Åldersgränser i ersättningslagen höjs i två steg, 2023 och 2026	30
7.3 Övriga lagändringar	33
8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	34
9 Ekonomiska konsekvenser.....	37
10 Författningskommentar.....	38
10.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter (lagförslag 2.1 fr.o.m. 2023).....	38
10.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter (lagförslag 2.2 fr.o.m. 2026).....	43
 <i>Bilagor</i>	
Promemorians lagförslag	49
Sammanfattning av promemorian.....	60
Remissinstanser	61

1 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagsstyrelsens förslag:

1. Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter.
2. Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till lag om ändring i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter.

Stockholm den 15 juni 2022

Andreas Norlén

Ingvar Mattson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Norlén, ordförande, Mattias Jonsson (S), Tobias Billström (M), Erik Ezelius (S), Hans Wallmark (M), Mattias Karlsson i Norrhult (SD), Rasmus Ling (MP), Anders W Jonsson (C), Hanna Gunnarsson (V) och Jessika Roswall (M).

2 Lagtext

Riksdagsstyrelsen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter att 9 kap. 9, 11, 12 och 20 §§, 10 kap. 2 §, 11 kap. 1 §, 12 kap. 2, 3, 5, 7, 8 och 12 §§ samt 13 kap. 3, 7 och 8 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

9 §

Om ålderspensionen börjar tas ut före den månad då ledamoten fyller 65 år ska pensionen minskas med 0,5 procent för varje månad som återstår till den månad då han eller hon fyller 65 år.

Om uppehåll görs i utbetalningen före den månad då ledamoten fyller 65 år, ska ålderspensionen, när den åter betalas ut, minskas med 0,5 procent för varje månad som den tidigare har tagits ut och som vid den fortsatta utbetalningen återstår till den månad då ledamoten fyller 65 år. Till den del ålderspensionen grundas på pensionsrätt för tid efter det tidigare uttaget ska minskningen inte avse det antal månader som ålderspensionen tidigare tagits ut.

Om ålderspensionen börjar tas ut före den månad då ledamoten fyller 66 år ska pensionen minskas med 0,5 procent för varje månad som återstår till den månad då han eller hon fyller 66 år.

Om uppehåll görs i utbetalningen före den månad då ledamoten fyller 66 år, ska ålderspensionen, när den åter betalas ut, minskas med 0,5 procent för varje månad som den tidigare har tagits ut och som vid den fortsatta utbetalningen återstår till den månad då ledamoten fyller 66 år. Till den del ålderspensionen grundas på pensionsrätt för tid efter det tidigare uttaget ska minskningen inte avse det antal månader som ålderspensionen tidigare tagits ut.

11 §

En ledamot som vid sin avgång, dock senast vid utgången av riksmötet 2013/14, har fyllt 50 år och fullgjort minst sex hela år i riksdagen har rätt till ett tilläggsbelopp till ålderspensionen enligt vad som anges i denna paragraf och i 12 §.

Tilläggsbeloppet utgör skillnaden mellan jämförelsebeloppet enligt 15–19 §§ eller 20 § och ålderspensionen

Tilläggsbeloppet utgör skillnaden mellan jämförelsebeloppet enligt 15–19 §§ eller 20 § och ålderspensionen

för samma år. Om ålderspensionen har tagits ut före den månad då ledamoten fyller 65 år, ska det bortses från den minskning som detta leder till.

för samma år. Om ålderspensionen har tagits ut före den månad då ledamoten fyller 66 år, ska det bortses från den minskning som detta leder till.

I antalet fullgjorda hela år i riksdagen enligt första stycket ska inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009. I antalet fullgjorda hela år i riksdagen ska också inräknas tid då en ledamot har varit statsråd, om statsrådstitiden har påbörjats före 2003 och inte gett rätt till statsrådspension.

12 §³

En ledamot har rätt till ålderspension tidigast från och med den månad då han eller hon fyller 62 år och längst till och med den månad då ledamoten avlider.

En ledamot har rätt till ålderspension tidigast från och med den månad då han eller hon fyller 63 år och längst till och med den månad då ledamoten avlider.

Ålderspension som understiger 0,025 inkomstbasbelopp för ett år ska inte betalas ut.

Tilläggsbelopp lämnas inte för tid före den månad då ledamoten fyller 65 år.

Tilläggsbelopp lämnas inte för tid före den månad då ledamoten fyller 66 år.

20 §

Vid beräkning av tilläggsbelopp för den som har varit talman före 2010 utgörs jämförelsebeloppet, om det blir högre än beloppet enligt 15–19 §§, av det belopp som han eller hon skulle ha fått i talmanspension *från och med den månad då han eller hon fyller 65 år* enligt de bestämmelser om talmanspension som gällde vid utgången av 2009.

Vid beräkning av tilläggsbelopp för den som har varit talman före 2010 utgörs jämförelsebeloppet, om det blir högre än beloppet enligt 15–19 §§, av det belopp som han eller hon skulle ha fått i talmanspension enligt de bestämmelser om talmanspension som gällde vid utgången av 2009.

10 kap.

2 §

Sjukpension lämnas längst till och med månaden före den månad då ledamoten fyller 65 år eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Sjukpension lämnas längst till och med månaden före den månad då ledamoten fyller 66 år eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

³ Senaste lydelse 2020:962.

11 kap.

1 §

Efterlevandepension lämnas efter den som vid sin död

1. var ledamot av riksdagen,
2. fick sjukpension enligt denna lag, eller
3. fick ålderspension enligt denna lag som för ett år överstiger 1,5 inkomstbasbelopp.

Med den som avses i första stycket 3 jämföras den som har fyllt 65 år och hade haft rätt till ålderspension som överstiger 1,5 inkomstbasbelopp för ett år om pensionen hade börjat tas ut.

Med den som avses i första stycket 3 jämföras den som har fyllt 66 år och hade haft rätt till ålderspension som överstiger 1,5 inkomstbasbelopp för ett år om pensionen hade börjat tas ut.

12 kap.

2 §

Syftet med inkomstgarantin är att skapa en ekonomisk trygghet för en avgående ledamot i den omställningssituation som uppstår när han eller hon lämnar *riksdagen*. Garantin är inte avsedd som en varaktig försörjning.

Syftet med inkomstgarantin är att skapa en ekonomisk trygghet för en avgående ledamot i den omställningssituation som uppstår när han eller hon lämnar *riksdagsuppdraget*. Garantin är inte avsedd som en varaktig försörjning.

Lydelse från den 1 juli 2022

Föreslagen lydelse

3 §⁴

En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före 65 års ålder har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före 66 års ålder har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

⁴ Senaste lydelse 2022:346.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*5 §⁵

Den som har varit ledamot och som före 65 års ålder lämnar *riksdagen* efter minst tre hela års sammanhängande tid i riksdagen har rätt till inkomstgaranti från och med den tidpunkt då arvodet upphör.

I den sammanhängande tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11 § ska inte räknas in.

Rätt till inkomstgaranti gäller inte för tid då ledamoten får ålderspension eller sjukpension enligt denna lag.

Den som har varit ledamot och som före 66 års ålder lämnar *riksdagsuppdraget* efter minst tre hela års sammanhängande tid i riksdagen har rätt till inkomstgaranti från och med den tidpunkt då arvodet upphör.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 13 § ska inte räknas in.

*Lydelse från den 1 juli 2022**Föreslagen lydelse*7 §⁶

Inkomstgaranti betalas ut efter ansökan från och med den dag då arvodet upphör och gäller, med de begränsningar som framgår av 8 § första stycket, 8 § andra stycket 1 och 2 och 20 §, till och med månaden innan den månad då ledamoten fyller 65 år eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Om en tidigare ledamot som har ett gällande beslut om inkomstgaranti återinträder i riksdagen förskjuts inkomstgarantin med en tid som motsvarar den nya tjänstgöringstiden. Pågående utbetalning ska upphöra under den tiden.

När ledamoten på nytt lämnar riksdagsuppdraget ska tidigare beslut om inkomstgaranti omprövas. Om ledamoten då har rätt till inkomstgaranti under längre tid eller med ett högre belopp än enligt tidigare beslut ska Riksdagens arvodesnämnd fatta ett nytt beslut om inkomstgarantin. I annat fall gäller tidigare beslut.

Inkomstgaranti betalas ut efter ansökan från och med den dag då arvodet upphör och gäller, med de begränsningar som framgår av 8 § första stycket, 8 § andra stycket 1 och 2 och 20 §, till och med månaden innan den månad då ledamoten fyller 66 år eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

⁵ Senaste lydelse 2021:1123.

⁶ Senaste lydelse 2022:346.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*8 §⁷

För den som har varit ledamot i riksdagen kortare sammanlagd tid än sex hela år gäller inkomstgarantin under ett år.

För den ledamot som lämnar *riksdagen* efter en sammanlagd tid av minst sex hela år i riksdagen gäller inkomstgarantin

1. i längst två år om ledamoten inte har uppnått 40 års ålder,

2. i längst fem år om ledamoten har uppnått 40 men inte 50 års ålder, och

3. längst till ingången av den månad då ledamoten fyller 65 år om han eller hon har uppnått 50 års ålder.

I den sammanlagda tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11 § ska inte räknas in.

För den ledamot som lämnar *riksdagsuppdraget* efter en sammanlagd tid av minst sex hela år i riksdagen gäller inkomstgarantin

1. i längst två år om ledamoten inte har uppnått 40 års ålder,

2. i längst fem år om ledamoten har uppnått 40 men inte 50 års ålder, och

3. längst till ingången av den månad då ledamoten fyller 66 år om han eller hon har uppnått 50 års ålder.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 13 § ska inte räknas in.

12 §⁸

Under det första garantiåret lämnas inkomstgaranti med ett månatligt belopp som uppgår till 80 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och med 40 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp. För tiden därefter lämnas inkomstgaranti med ett månatligt belopp som motsvarar följande andelar av garantiunderlaget i förhållande till ledamotens sammanlagda tid i riksdagen:

1. 66,0 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 33 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst tolv år,

2. 60,5 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 30,25 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst elva år,

3. 55,0 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 27,5 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst tio år,

4. 49,5 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 24,75 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst nio år,

⁷ Senaste lydelse 2021:1123.

⁸ Senaste lydelse 2021:1123.

5. 44,0 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 22 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst åtta år,

6. 38,5 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 19,25 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst sju år, och

7. 33,0 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 16,5 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst sex år.

I den sammanlagda tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11 § ska inte räknas in.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 13 § ska inte räknas in.

Lydelse från den 1 juli 2022

Föreslagen lydelse

13 kap.

3 §⁹

En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före 65 års ålder har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före 66 års ålder har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §¹⁰

Vid beräkning av tider enligt 5 och 6 §§ ska hänsyn inte tas till tid då ledamoten har fått ålderspension eller sjukpension enligt bestämmelser i denna lag.

Ledighet som har beviljats av riksdagen eller av talmannen begränsar inte rätten till förmåner enligt detta kapitel. Detsamma gäller vid sjukfrånvaro.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11 § ska inte räknas in som grund för förmåner enligt detta kapitel.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 13 § ska inte räknas in som grund för förmåner enligt detta kapitel.

⁹ Senaste lydelse 2022:346.

¹⁰ Senaste lydelse 2021:1123.

8 §

Rätten till ekonomiskt omställningsstöd gäller längst till och med månaden innan den månad då ledamoten fyller 65 år eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Stödet ska betalas månadsvis.

Rätten till ekonomiskt omställningsstöd gäller längst till och med månaden innan den månad då ledamoten fyller 66 år eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för den som uppnår respektive åldersgräns före den 1 januari 2023.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter att 1 kap. 2 §, 9 kap. 9, 11 och 12 §§, 10 kap. 2 §, 11 kap. 1 §, 12 kap. 3, 5, 7 och 8 §§ samt 13 kap. 3 och 8 §§ ska ha följande lydelse.

Lydelse från den 1 juli 2022

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §¹¹

I lagen avses med

1. *prisbasbelopp*: prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken,

2. *förhöjt prisbasbelopp*: det förhöjda prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 8 §§ socialförsäkringsbalken,

3. *inkomstbasbelopp*: inkomstbasbeloppet enligt 58 kap. 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken,

4. *inkomstindex*: inkomstindex enligt 58 kap. 10–12 §§ socialförsäkringsbalken,

5. *balansindex*: balansindex enligt 58 kap. 22–24 §§ socialförsäkringsbalken,

6. *Europaparlamentets ledamotsstadga*: Europaparlamentets beslut av den 28 september 2005 om antagande av Europaparlamentets ledamotsstadga (2005/684/EG, Euratom), och

7. *tjänsteresa*: en resa som en ledamot gör som ett led i utövningen av sitt uppdrag som riksdagsledamot och som påbörjas på tjänstestället, under en pågående tjänsteresa eller på en förrättningsort samt avslutas på tjänstestället eller på en förrättningsort.

6. *Europaparlamentets ledamotsstadga*: Europaparlamentets beslut av den 28 september 2005 om antagande av Europaparlamentets ledamotsstadga (2005/684/EG, Euratom),

7. *tjänsteresa*: en resa som en ledamot gör som ett led i utövningen av sitt uppdrag som riksdagsledamot och som påbörjas på tjänstestället, under en pågående tjänsteresa eller på en förrättningsort samt avslutas på tjänstestället eller på en förrättningsort, och

8. *riktålder för pension*: den enligt 2 kap. 10 a–d §§ socialförsäkringsbalken årligt beräknade och fastställda riktåldern för pension.

¹¹ Senaste lydelse 2022:346.

Lydelse enligt lagförslag 2.1

Föreslagen lydelse

9 kap.

9 §

Om ålderspensionen börjar tas ut före den månad då ledamoten *fyller 66 år* ska pensionen minskas med 0,5 procent för varje månad som återstår till den månad då *han eller hon fyller 66 år*.

Om uppehåll görs i utbetalningen före den månad då ledamoten *fyller 66 år*, ska ålderspensionen, när den åter betalas ut, minskas med 0,5 procent för varje månad som den tidigare har tagits ut och som vid den fortsatta utbetalningen återstår till den månad då ledamoten *fyller 66 år*. Till den del ålderspensionen grundas på pensionsrätt för tid efter det tidigare uttaget ska minskningen inte avse det antal månader som ålderspensionen tidigare tagits ut.

Om ålderspensionen börjar tas ut före den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension* ska pensionen minskas med 0,5 procent för varje månad som återstår till den månad då *ledamoten uppnår riktåldern för pension*.

Om uppehåll görs i utbetalningen före den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension*, ska ålderspensionen, när den åter betalas ut, minskas med 0,5 procent för varje månad som den tidigare har tagits ut och som vid den fortsatta utbetalningen återstår till den månad då *ledamoten uppnår riktåldern för pension*. Till den del ålderspensionen grundas på pensionsrätt för tid efter det tidigare uttaget ska minskningen inte avse det antal månader som ålderspensionen tidigare tagits ut.

11 §

En ledamot som vid sin avgång, dock senast vid utgången av riksmötet 2013/14, har fyllt 50 år och fullgjort minst sex hela år i riksdagen har rätt till ett tilläggsbelopp till ålderspensionen enligt vad som anges i denna paragraf och i 12 §.

Tilläggsbeloppet utgör skillnaden mellan jämförelsebeloppet enligt 15–19 §§ eller 20 § och ålderspensionen för samma år. Om ålderspensionen har tagits ut före den månad då ledamoten *fyller 66 år*, ska det bortses från den minskning som detta leder till.

I antalet fullgjorda hela år i riksdagen enligt första stycket ska inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009. I antalet fullgjorda hela år i riksdagen ska också inräknas tid då en ledamot har varit statsråd, om statsrådstiden har påbörjats före 2003 och inte gett rätt till statsrådspension.

Tilläggsbeloppet utgör skillnaden mellan jämförelsebeloppet enligt 15–19 §§ eller 20 § och ålderspensionen för samma år. Om ålderspensionen har tagits ut före den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension*, ska det bortses från den minskning som detta leder till.

12 §

En ledamot har rätt till ålderspension tidigast från och med den månad då han eller hon *fyller 63 år* och längst till och med den månad då ledamoten avlider.

En ledamot har rätt till ålderspension tidigast från och med *tre år före* den månad då han eller hon *uppnår riktåldern för pension* och längst till och med den månad då ledamoten avlider.

Ålderspension som understiger 0,025 inkomstbasbelopp för ett år ska inte betalas ut.

Tilläggsbelopp lämnas inte för tid före den månad då ledamoten *fyller 66 år*.

Tilläggsbelopp lämnas inte för tid före den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension*.

10 kap.

2 §

Sjukpension lämnas längst till och med månaden före den månad då ledamoten *fyller 66 år* eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Sjukpension lämnas längst till och med månaden före den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension* eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

11 kap.

1 §

Efterlevandepension lämnas efter den som vid sin död

1. var ledamot av riksdagen,
2. fick sjukpension enligt denna lag, eller
3. fick ålderspension enligt denna lag som för ett år överstiger 1,5 inkomstbasbelopp.

Med den som avses i första stycket 3 jämföras den som har *fyllt 66 år* och hade haft rätt till ålderspension som överstiger 1,5 inkomstbasbelopp för ett år om pensionen hade börjat tas ut.

Med den som avses i första stycket 3 jämföras den som har *uppnått riktåldern för pension* och hade haft rätt till ålderspension som överstiger 1,5 inkomstbasbelopp för ett år om pensionen hade börjat tas ut.

12 kap.

3 §

En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före *66 års ålder* har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före *uppnådd riktålder för pension* har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

5 §

Den som har varit ledamot och som före *66 års ålder* lämnar riksdagsuppdraget efter minst tre hela års sammanhängande tid i riksdagen har rätt till inkomstgaranti från och med den tidpunkt då arvodet upphör.

Den som har varit ledamot och som före *uppnådd riktålder för pension* lämnar riksdagsuppdraget efter minst tre hela års sammanhängande tid i riksdagen har rätt till inkomstgaranti från och med den tidpunkt då arvodet upphör.

I den sammanhängande tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 13 § ska inte räknas in.

Rätt till inkomstgaranti gäller inte för tid då ledamoten får ålderspension eller sjukpension enligt denna lag.

7 §

Inkomstgaranti betalas ut efter ansökan från och med den dag då arvodet upphör och gäller, med de begränsningar som framgår av 8 § första stycket, 8 § andra stycket 1 och 2 och 20 §, till och med månaden innan den månad då ledamoten *fyller 66 år* eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Inkomstgaranti betalas ut efter ansökan från och med den dag då arvodet upphör och gäller, med de begränsningar som framgår av 8 § första stycket, 8 § andra stycket 1 och 2 och 20 §, till och med månaden innan den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension* eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Om en tidigare ledamot som har ett gällande beslut om inkomstgaranti återinträder i riksdagen förskjuts inkomstgarantin med en tid som motsvarar den nya tjänstgöringstiden. Pågående utbetalning ska upphöra under den tiden.

När ledamoten på nytt lämnar riksdagen ska tidigare beslut om inkomstgaranti omprövas. Om ledamoten då har rätt till inkomstgaranti under längre tid eller med ett högre belopp än enligt tidigare beslut ska Riksdagens arvodesnämnd fatta ett nytt beslut om inkomstgarantin. I annat fall gäller tidigare beslut.

8 §

För den som har varit ledamot i riksdagen kortare sammanlagd tid än sex hela år gäller inkomstgarantin under ett år.

För den ledamot som lämnar riksdagsuppdraget efter en sammanlagd tid av minst sex hela år i riksdagen gäller inkomstgarantin

1. i längst två år om ledamoten inte har uppnått 40 års ålder,

För den ledamot som lämnar riksdagsuppdraget efter en sammanlagd tid av minst sex hela år i riksdagen gäller inkomstgarantin

1. i längst två år om ledamoten inte har uppnått 40 års ålder,

2. i längst fem år om ledamoten har uppnått 40 men inte 50 års ålder, och

3. längst till ingången av den månad då ledamoten *fyller 66 år* om han eller hon har uppnått 50 års ålder.

2. i längst fem år om ledamoten har uppnått 40 men inte 50 års ålder, och

3. längst till ingången av den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension* om han eller hon har uppnått 50 års ålder.

I den sammanlagda tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 13 § ska inte räknas in.

13 kap.

3 §

En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före *66 års ålder* har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före *uppnådd riktålder för pension* har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

8 §

Rätten till ekonomiskt omställningsstöd gäller längst till och med månaden innan den månad då ledamoten *fyller 66 år* eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Rätten till ekonomiskt omställningsstöd gäller längst till och med månaden innan den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension* eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Stödet ska betalas månadsvis.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för den som uppnår respektive åldersgräns före den 1 januari 2026.

3 Ärendet och dess beredning

Pensionsgruppen träffade den 14 december 2017 en överenskommelse om ett antal åtgärder i syfte att säkra långsiktigt höjda, hållbara och trygga pensioner. Överenskommelsen innebar bl.a. att det ska göras tre stegvisa justeringar av åldersgränserna i det allmänna pensionssystemet och i angränsande trygghets-system. På sikt ska alla åldersgränser kopplas till en riktålder för pension. Riktåldern ska följa utvecklingen av medellivslängden och årligen fastställas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Det första steget genomfördes genom lagändringar som tillämpas sedan den 1 januari 2020, som bl.a. innebar att begreppet riktålder för pension togs in i socialförsäkringsbalken, dock utan att kopplas till någon förmån. Vidare höjdes den lägsta åldern för att kunna ta ut inkomstbaserad ålderspension från 61 år till 62 år.

Riksdagsstyrelsen tillkallade i september 2019 en särskild utredare med uppgift att se över vissa frågor om riksdagsledamöternas ersättning. I uppdraget ingick bl.a. att överväga behovet av författningsändringar med anledning av Pensionsgruppens överenskommelse om en höjd pensionsålder. Uppdraget har redovisats i dels delbetänkandet En anpassning av riksdagens pensionssystem till en höjd pensionsålder (2019/20:URF1), dels slutbetänkandet Ändringar i ersättningslagen (2020/21:URF2). Delbetänkandet låg till grund för den lagändring genom vilken den lägsta åldern för uttag av ålderspension för riksdagsledamöter höjdes från 61 år till 62 år den 1 januari 2021.¹²

Utredningen överlämnade sitt slutbetänkande till riksdagsstyrelsen i december 2020. Utredningen konstaterade då att regeringen ännu inte hade lagt fram några lagförslag med anledning av Pensionsgruppens överenskommelse som avsåg 2023 och 2026, dvs. de andra och tredje stegen. En anpassning av ersättningslagen till överenskommelsen i dessa delar behövde därför enligt utredningen vänta till dess att regeringen överlämnat sina förslag på området. Utredningen kunde dock inte se några hinder mot att riksdagens pensionssystem och system för avgångsförmåner anpassades även i dessa avseenden till Pensionsgruppens överenskommelse.

Regeringen överlämnade i mars 2022 proposition 2021/22:181 Justerade åldersgränser i pensionssystemet och i kringliggande system. I propositionen fanns lagförslag som syftar till att genomföra det andra och tredje steget i Pensionsgruppens överenskommelse. De i propositionen föreslagna lagändringarna träder i kraft den 1 december 2022 och tillämpas för första gången på förmåner som avser tid från och med den 1 januari 2023.¹³

Riksdagsdirektören gav mot denna bakgrund den 16 februari 2022 Riksdagsförvaltningen i uppdrag att ta fram nödvändiga författningsförslag i riksdagens pensionssystem med anledning av genomförandet av steg 2 i

¹² 2019/20:URF1 En anpassning av riksdagens pensionssystem till en höjd pensionsålder, framst. 2019/20:RS2, bet. 2020/21:KU7, rskr. 2020/21:37.

¹³ Bet. 2021/22:SfU25, rskr. 2021/22:331.

Pensionsgruppens överenskommelse (dnr 1447-2018/19). Uppdraget genomfördes i form av en arbetsgrupp inom Riksdagsförvaltningen. Eftersom regeringens proposition 2021/22:181 även innehöll lagförslag som gäller steg 3 i genomförandet av pensionsöverenskommelsen tog arbetsgruppen även fram lagförslag i denna del. Arbetsgruppen inhämtade vidare uppgifter och synpunkter från Statens tjänstepensionsverk, Riksdagens arvodesnämnd och Regeringskansliet (Socialdepartementet). Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*. En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren finns i Riksdagsförvaltningens akt (dnr 1447-2018/19).

I denna framställning behandlas lagförslag och därtill hörande remissynpunkter.

4 Det allmänna pensionssystemet

4.1 Det allmänna pensionssystemet – en bakgrund och gällande rätt

Det nuvarande allmänna pensionssystemet infördes genom 1994 års pensionsreform och regleras i huvudsak i socialförsäkringsbalken. Ålderspensionssystemet utgörs av inkomstgrundade pensionsförmåner och av ett grundskydd. De inkomstgrundade förmånerna utgörs av inkomstpension och premiepension och baseras på individens samlade livsinkomst. Det finns ingen övre eller nedre åldersgräns för intjänande av pensionsrätt. Inkomstgrundad ålderspension betalas ut efter ansökan och tidigast från 62 års ålder. 62-årsgränsen infördes den 1 januari 2020. Dessförinnan gällde en åldersgräns på 61 år.

Grundskyddet utgörs av garantipension och tilläggsförmånerna bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Grundskyddet kan tas i anspråk tidigast vid 65 års ålder.

Vid sidan av det allmänna pensionssystemet har det sedan lång tid tillbaka funnits olika tjänstepensionssystem som grundas på kollektivavtal eller individuella avtal mellan arbetsgivare och arbetstagare. Vissa grupper av statligt anställda har också rätt till tjänstepension med stöd av författning, exempelvis myndighetschefer. Samtliga pensionsavtal har åldersgränser som hänger samman med de åldersgränser som finns i det allmänna pensionssystemet.

4.2 Pensionsgruppens överenskommelse och dess genomförande i det allmänna pensionssystemet

Pensionsgruppen är en arbetsgrupp inom riksdagen som består av företrädare för de riksdagspartier som står bakom den pensionsöverenskommelse som ligger till grund för det nuvarande allmänna pensionssystemet. I december 2017 enades gruppen om ett antal åtgärder för att säkra långsiktigt höjda, hållbara och trygga pensioner. En av åtgärderna i denna överenskommelse är att höja de pensionsrelaterade åldersgränserna. Överenskommelsen innebär bl.a. följande:

År 2020

Lägsta åldern för att ta ut allmän pension höjs från 61 år till 62 år.

Åldersgränsen i lagen (1982:80) om anställningsskydd för hur länge arbetstagare har rätt att kvarstå i anställning, den s.k. LAS-åldern, höjs från 67 år till 68 år.

Det införs ett nytt begrepp – riktålder för pension – som andra pensionsåldersrelaterade åldersgränser och vissa åldersgränser i kringliggande trygghetssystem ska knytas till.

År 2023

Lägsta ålder för att ta ut allmän inkomstgrundad pension höjs från 62 år till 63 år.

Lägsta ålder för att kunna ta ut garantipension m.m. höjs till 66 år.

LAS-åldern höjs från 68 år till 69 år.

År 2026

Lägsta ålder för att ta ut allmän inkomstgrundad ålderspension knyts till att vara tre år lägre än riktåldern för pension, vilket innebär att åldersgränsen då bedöms bli 64 år för 2026. Åldern för att bl.a. få ta ut garantipension knyts till riktåldern, som årligen fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Våren 2019 remitterades departementspromemorian Höjda åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem (Ds 2019:2). Promemorian innehöll förslag till ändringar i bl.a. socialförsäkringsbalken för att genomföra Pensionsgruppens överenskommelse. Enligt förslagen i promemorian skulle genomförandet ske i tre steg.

4.3 Pensionsgruppens steg 1 – redan genomfört

Regeringen överlämnade i maj 2019 proposition 2018/19:133 En riktålder för höjda pensioner och följsamhet till ett längre liv. I propositionen föreslogs att det skulle införas ett nytt åldersbegrepp i socialförsäkringsbalken – riktålder för pension – som vissa förmåner och beräkningar som anges i socialförsäkringsbalken ska knytas till. Riktåldern beräknas genom att till bastalet 65 läggs $\frac{2}{3}$ av differensen mellan den vid 65 års ålder återstående medellivslängden för befolkningen i Sverige under femårsperioden närmast före det år då riktåldern beräknas och motsvarande värde för jämförelseåret 1994. Riktåldern ska fastställas varje år och närmare bestämmelser om riktåldern ska lämnas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Vidare föreslog regeringen en ändring i 56 kap. 3 § socialförsäkringsbalken som innebar att åldersgränsen för när inkomstgrundad ålderspension tidigast kan tas ut höjdes från 61 till 62 år.

Riksdagen biföll propositionen hösten 2019 (bet. 2019/20:SfU5, rskr. 2019/20:10) och lagändringarna trädde i kraft den 1 december 2019 och började tillämpas vid årsskiftet 2019/20. Enligt övergångsbestämmelserna ska äldre föreskrifter fortfarande gälla för den som uppnått 61 år före den 1 januari 2020.

Enligt 1 § förordningen (2019:780) om riktålder för pension för år 2026 är riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a-c §§ socialförsäkringsbalken 67 år.

Riksdagens pensionssystem berördes inte i propositionen. I departementspromemorian som låg till grund för propositionen uttalades dock att även

ersättningslagens åldersregler för riksdagsledamöter bör anpassas efter det faktum att den svenska befolkningen lever allt längre. En sådan anpassning bör följa de utgångspunkter och principer som lagts fast genom Pensionsgruppens överenskommelse. Ersättningslagens åldersregler bör således enligt promemorian ansluta till socialförsäkringsbalkens åldersbestämmelser, bl.a. vad gäller riktåldern för pension (Ds 2019:2 s. 200 f.).

4.4 Pensionsgruppens steg 2 och 3 – proposition 2021/22:181

Regeringen överlämnade i mars 2022 proposition 2021/22:181 Justerade åldersgränser i pensionssystemet och i kringliggande system. I propositionen lämnades lagförslag som syftade till att genomföra det andra och tredje steget i Pensionsgruppens överenskommelse.

Regeringen föreslog således att åldersgränsen för när inkomstgrundad ålderspension tidigast kan lämnas höjs från 62 år till 63 år 2023 och från 2026 knyts till riktåldern för pension på så sätt att pension tidigast ska kunna lämnas fr.o.m. tre år före den månad då riktåldern för pension uppnås.

Vidare föreslog regeringen att åldersgränserna för när garantipension, bostadstillägg till pensionärer och äldreförsörjningsstöd kan tas ut ska höjas från 65 år till 66 år 2023, för att 2026 istället knyts till riktåldern för pension. Propositionen innehöll också förslag till motsvarande anpassningar av åldersgränserna för rätt till arbetslöshetsersättning och rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa samt åldern då medlemskapet upphör utan uppsägning. Regeringen föreslog dessutom att de pensionsrelaterade åldersgränserna för uttag av sjukpenning, sjukpenning i särskilda fall, rehabiliteringsersättning, boendetillägg, sjukpenninggrundande inkomst, smittbärrpenning, sjukersättning och bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättning också skulle anpassas. Slutligen föreslogs motsvarande ändringar av åldersgränserna i skatte- och socialavgiftssystemet.

Lagändringarna i pensionssystemet och i angränsande trygghetssystem för 2023 föreslogs träda i kraft den 1 december 2022 för att tillämpas första gången på förmåner som avser tid fr.o.m. den 1 januari 2023. Lagändringarna i samma system som avser 2026 föreslogs träda i kraft den 1 december 2025 för att tillämpas första gången på förmåner som avser tid fr.o.m. den 1 januari 2026. Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för den som uppnår respektive åldersgräns före den 1 januari 2023 respektive den 1 januari 2026. Lagändringarna i skatte- och avgiftssystemet föreslogs träda i kraft den 1 januari 2023 respektive den 1 januari 2026. Riksdagen beslutade i dessa delar i enlighet med regeringens förslag.¹⁴

¹⁴ Bet. 2021/22:SfU25, rskr. 2021/22:331.

5 Pensionssystemet för ledamöter – ålders-, sjuk- och efterlevandepension

5.1 Bakgrund

Enligt 5 kap. 2 § riksdagsordningen har en ledamot av riksdagen rätt till arvode för sitt uppdrag av allmänna medel. Av paragrafen framgår att det finns närmare bestämmelser om arvode och ekonomiska villkor för ledamöter och ersättare i lag.

Sådana bestämmelser finns i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter (ersättningslagen). Lagen trädde i kraft den 1 januari 2017 och ersatte då lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter (1994 års lag).

Sedan 1947 har det funnits olika pensionssystem för talmannen, riksdagsledamöter och ersättare som komplement till det allmänna pensionssystemet. Ursprungligen innefattade riksdagens system bara ålderspension. Med tiden har såväl sjukpension som efterlevandepension kommit att ingå i systemet.

Innan dagens system infördes 2010 gällde att en ledamot som vid avgången fyllt 50 år och som tjänstgjort i riksdagen under sex år hade rätt till ålderspension fr.o.m. den månad då han eller hon fyllde 65 år eller fr.o.m. den senare tidpunkt då riksdagsuppdraget upphörde. Pensionen beräknades på det pensionsgrundande arvodet under en femårsperiod närmast före avgångsåret. Det fanns ingen nedre eller övre åldersgräns för en ledamot att tjäna in pension. En ledamot som lämnade riksdagen efter att ha fullgjort minst tre sammanhängande år innan han eller hon fyllt 65 år och som inte var berättigad till ålderspension hade i stället rätt till egenlivränta fr.o.m. den månad då ledamoten fyllde 65 år. En ledamot hade rätt till sjukpension om han eller hon frånträdde uppdraget och fick hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning enligt lagen om allmän försäkring. För hel sjukpension krävdes tolv års tjänstgöring i riksdagen. Sjukpension betalades ut längst t.o.m. månaden före den månad då ledamoten fyllde 65 år. Därtill hade vissa efterlevande rätt till efterlevandepension under fem år räknat från dödsfallet. Om ledamoten avgått med ålderspension efter fyllda 65 år betalades efterlevandepension dock längst under fem år räknat från avgången. För talmannen fanns särskilda pensionsförmåner som motsvarade den förordnandepension som tidigare gällde för bl.a. statsråd.

5.2 Gällande rätt och genomförandet av steg 1

Nu gällande pensionssystem för ledamöter infördes som nämnts ovan genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2010. 2010 års reform innebar bl.a. att den särskilda talmanspensionen avskaffades, att pensionsförmånerna ska beräknas på samma sätt oavsett ledamotens ålder, att all tjänstgöringstid ger rätt till pension och att pensionsrätt ska kunna intjänas även efter 65 års

ålder och utan någon övre åldersgräns. Det infördes även en möjlighet att ta ut ålderspension redan från 61 års ålder.

Vad gäller övergångsregleringen vid införandet 2010 beslutade riksdagen att det nya regelverket skulle tillämpas på alla ledamöter och ersättare som tjänstgjorde vid ikraftträdandet eller därefter. Den som redan omfattades av det tidigare pensionssystemet skulle dock inte behöva riskera att redan fullgjord tjänstgöring ledde till försämrade pensionsförmåner. Det togs därför in en skyddsregel i lagen som innebär att de pensionsbelopp som betalas ut i framtiden inte blir lägre än de skulle ha varit med tillämpning av tidigare regler. Skyddsregeln är konstruerad som ett tilläggsbelopp till pensionen och regeln är tillämplig på ledamöter som vid sin avgång, dock senast vid utgången av riksmötet 2013/14, fyllt 50 år och fullgjort minst sex år i riksdagen. Tilläggsbeloppet utgör skillnaden mellan ett jämförelsebelopp och ålderspensionen enligt nuvarande regler. Jämförelsebeloppet ska motsvara vad pensionen hade blivit enligt det tidigare regelverket, och den närmare beräkningen framgår av 9 kap. 15–19 §§ ersättningslagen. Om ålderspension har tagits ut före den månad då ledamoten fyller 65 år ska det bortses från den minskning som detta leder till (9 kap. 12 § tredje stycket ersättningslagen). Den som fått pensionen reducerad på grund av förtida uttag ska alltså inte få utfyllnad för en sådan minskning genom tilläggsbeloppet. Av 9 kap. 12 § tredje stycket ersättningslagen följer vidare att tilläggsbelopp inte lämnas för tid före den månad då ledamoten fyller 65 år.

Införandet av ersättningslagen 2017 innebar ingen ändring i sak av pensionsreglerna. Tidigare övergångsbestämmelser gäller alltså, vilket innebär att det fortfarande förekommer utbetalningar av äldre typer av pension, bl.a. familjepension och egenlivränta.

Riksdagsstyrelsen föreslog i juni 2020 en ändring i 9 kap. 12 § ersättningslagen som innebar en motsvarande höjning av åldersgränsen för lägsta uttag av ålderspension inom riksdagens pensionssystem från den 1 januari 2021 (framst. 2019/20:RS2). Riksdagsstyrelsen uttalade då att riksdagens pensionssystem så långt som möjligt bör anpassas till de ändringar som Pensionsgruppens överenskommelse innebär. Styrelsen framhöll att möjligheten att ta ut ålderspension inom riksdagens pensionssystem före 65 års ålder infördes i samband med 2010 års reform av det allmänna pensionssystemet och att åldersgränsen 61 år bestämdes utifrån den åldersgräns som då gällde inom det systemet. När den åldersgränsen har höjts borde det, enligt riksdagsstyrelsen, göras en motsvarande höjning i riksdagens pensionssystem. Övergångsregleringen borde vidare motsvara övergångsregleringen till den ändrade åldersgränsen i socialförsäkringsbalken. Äldre föreskrifter skulle således fortfarande gälla för den som uppnått 61 års ålder före ikraftträdandet av lagändringen. Konstitutionsutskottet hade ingen annan uppfattning och riksdagen följde utskottet (bet. 2020/21:KU7, rskr. 2020/21:38). Därmed höjdes den lägsta åldern för riksdagsledamöter för att kunna ta ut ålderspension till 62 år, vilket är den nu gällande åldersgränsen.

5.3 Mer om ålderspension för ledamöter enligt ersättningslagen

Bestämmelser om ålderspension för ledamöter finns i 9 kap. ersättningslagen. En ledamot har rätt till ålderspension om han eller hon har tillgodoräknats pensionsrätt. Pensionsrätt tillgodoräknas en ledamot för varje månad som han eller hon har fått arvode eller sjukpension av riksdagen. Ledamoten har rätt till ålderspension tidigast fr.o.m. den månad då han eller hon fyller 62 år och längst t.o.m. den månad då ledamoten avlider. Pensionsförmånerna tjänas in på samma sätt oavsett ålder och utan vare sig nedre eller övre åldersgräns. All uppdragstid ger rätt till pension och det finns inte någon viss minsta uppdragstid, vare sig totalt eller sammanhängande. Intjänandetiden är dock begränsad till 30 år. Pensionsrätt kan intjänas även efter det att ledamoten fyllt 65 år. I stället för att pensionen grundas på de fem sista åren, som i det tidigare systemet, får samtliga inkomster från riksdagen betydelse för pensionsnivån. Ålderspension får inte betalas ut samtidigt med talmansarvode, ledamotsarvode eller arvode eller övergångsersättning enligt Europaparlamentets ledamotsstadga.

Pensionsrätten för en månad utgör 0,72 procent av den del av pensionsunderlaget som understiger 0,625 inkomstbasbelopp och 2,40 procent av den del av underlaget som överstiger 0,625 men inte 2,5 inkomstbasbelopp.

Pensionsunderlaget utgörs av talmansarvode, ledamotsarvode, tilläggsarvode och vissa arvoden som räknas upp i 1 § 2 och 4 lagen (1989:185) om arvoden m.m. för uppdrag inom riksdagen, dess myndigheter och organ. Ålderspensionens storlek utgör för ett år summan av de pensionsrätter som tillgodoräknas ledamoten, multiplicerat med 1,19. Varje pensionsrätt ska räknas om med förändringen av inkomstindex mellan det år pensionsrätten avser och det år ålderspensionen börjar betalas ut.

Om ålderspensionen tas ut före den månad då ledamoten uppnår 65 års ålder ska pensionen minskas med 0,5 procent för varje månad som återstår till den månad då ledamoten uppnår 65 års ålder. Görs det uppehåll i utbetalningen av ålderspension före den månad då ledamoten uppnår 65 års ålder ska pensionen, när den åter betalas ut, minskas med 0,5 procent för varje månad som den tidigare har tagits ut.

5.4 Sjukpension för ledamöter enligt ersättningslagen

Bestämmelser om sjukpension finns i 10 kap. ersättningslagen. En ledamot har rätt till sjukpension för tid då han eller hon har rätt till hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning enligt socialförsäkringsbalken. Sjukpension lämnas längst t.o.m. den månad då ledamoten fyller 65 år eller, om ledamoten avlider dessförinnan, t.o.m. den månad då dödsfallet inträffar. Underlaget för sjukpensionen är detsamma som för ålderspensionen.

5.5 Efterlevandepension efter ledamöter enligt ersättningslagen

Bestämmelser om efterlevandepension finns i 11 kap. ersättningslagen. Efterlevandepension lämnas till efterlevande maka eller make, eller den som jämställs med sådan, och efterlevande barn till den som vid sin död var ledamot av riksdagen eller fick ålderspension med visst belopp enligt ersättningslagen eller sjukpension enligt ersättningslagen. Efterlevandepension till maka eller make lämnas i huvudsak under sex år. Till barn lämnas efterlevandepension längst t.o.m. den månad då barnet fyller 20 år. Underlaget för efterlevandepensionen är detsamma som för ålderspensionen.

5.6 Beslut och administration

Statens tjänstepensionsverk (SPV) beslutar i frågor om ålderspension, sjukpension och efterlevandepension enligt ersättningslagen. Verket sköter även administrationen av pensionerna enligt ett avtal mellan SPV och Riksdagsförvaltningen. Ålderspension kan tidigast betalas fr.o.m. den månad då ansökan kommer in till SPV.

6 Åldersgränser för avgångsförmånerna till tidigare ledamöter

6.1 Bakgrund

Utöver pensionssystemet för ledamöter har en f.d. ledamot också rätt till olika avgångsförmåner, beroende på ålder och tjänstgöringstid när ledamotens riksdagsuppdrag upphör. Avgångsförmånerna består av inkomstgaranti eller ekonomiskt omställningsstöd samt stödåtgärder för återgång i arbete.

År 1968 togs det in bestämmelser i 1941 års ersättningsstadga som innebar att en ledamot som lämnade riksdagen före 65 års ålder, fyllt 50 år vid avgången och tillhört riksdagen i minst sex år hade rätt till s.k. visstidspension. Den som inte var berättigad till visstidspension men som tjänstgjort i minst tre år hade i stället rätt till avgångsersättning. Motsvarande bestämmelser togs in i 1971 års ersättningsstadga.

I och med införandet av 1988 års ersättningslag avskaffades systemet med visstidspension och avgångsersättning. I stället infördes en ordning med inkomstgaranti. En ledamot som lämnade riksdagen efter minst tre sammanhängande år hade rätt till inkomstgaranti. För en ledamot som tjänstgjort kortare sammanhängande tid än sex år gällde inkomstgarantin under ett år. En ledamot som tjänstgjort minst sex år men som inte hade uppnått 40 års ålder hade rätt till inkomstgaranti i fem år.

Genom lagändringar 2014 reformerades systemet med avgångsförmåner. Reformen innebar att det nu finns två former av avgångsförmåner – inkomstgaranti respektive ekonomiskt omställningsstöd.

En ledamot som lämnar riksdagen före 65 års ålder har dessutom rätt till stödåtgärder för återgång till förvärvsarbete, exempelvis coaching, karriärrådgivning och kompetensutveckling. Rätten till stödåtgärder gäller oavsett om ledamoten omfattas av systemet med inkomstgaranti eller ekonomiskt omställningsstöd.

Införandet av ersättningslagen 2017 innebar inga sakliga ändringar av systemet med avgångsförmåner. Rätten till inkomstgaranti, ekonomiskt omställningsstöd och stödåtgärder för övergång till förvärvsarbete upphör i samband med att ledamoten fyller 65 år och därmed övergår till att omfattas av riksdagens pensionssystem och det allmänna pensionssystemet. Reglerna om avgångsförmåner är desamma för talmannen, ledamöter och ersättare.

6.2 Inkomstgaranti för ledamöter invalda före 2014

Inkomstgarantin omfattar de ledamöter som valts in i riksdagen före valet 2014 eller som trätt in som ersättare dessförinnan. Inkomstgarantin omfattar även en ledamot eller ersättare som tillträtt uppdraget vid valet 2014 eller senare,

om han eller hon tidigare varit ledamot av riksdagen och har ett beslut om inkomstgaranti som inte har löpt ut vid återinträdet i riksdagen.

En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före 65 års ålder efter minst tre års sammanhängande tid i riksdagen har rätt till inkomstgaranti fr.o.m. den tidpunkt då rätten till arvode upphör. Tiden med inkomstgaranti och beloppets storlek beror på ledamotens ålder och tjänstgöringstiden i riksdagen. Har den tidigare ledamoten tjänstgjort en sammanhängande tid om tre men inte sex hela år i riksdagen får han eller hon inkomstgaranti under ett år med 80 procent av garantiunderlaget, dvs. ledamotsarvodet inklusive vissa tilläggsarvoden. En ledamot som lämnar riksdagen efter en sammanlagd tid av minst sex hela år får inkomstgaranti

- i två år om ledamoten inte uppnått 40 års ålder
- i fem år om ledamoten uppnått 40 men inte 50 års ålder
- till ingången av den månad då ledamoten fyller 65 år om ledamoten uppnått 50 års ålder, s.k. varaktig inkomstgaranti.

Inkomstgaranti lämnas under det första garantiåret med ett månatligt belopp som uppgår till 80 procent av den del av garantiunderlaget som understiger 1,67 inkomstbasbelopp och med 40 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp. För tiden därefter lämnas inkomstgaranti med ett månatligt belopp som motsvarar en procentandel av garantiunderlaget i förhållande till ledamotens sammanlagda tid i riksdagen (33–66 procent). Inkomstgaranti betalas längst t.o.m. månaden före den månad då den tidigare ledamoten fyller 65 år.

Under de första fem åren jämställs inkomstgarantin med inkomst av anställning. För tiden därefter jämställs inkomstgarantin med pension. Garantibeloppet ska reduceras om garantitagaren har andra förvärvsinkomster eller inkomster som ersätter förvärvsinkomster. Garantibeloppet ska även minska med följande inkomster:

- inkomster som är av sådant slag att de är pensionsgrundande enligt 59 kap. socialförsäkringsbalken
- inkomst av anställning eller uppdrag utomlands som inte beskattas i Sverige
- delpension enligt kollektivavtal
- annan pension eller livränta på grund av ett tidigare tjänsteförhållande där avgifter eller premier betalats in av en arbetsgivare
- andra kontanta förmåner på grund av anställning eller uppdrag.

6.3 Ekonomiskt omställningsstöd – dagens avgångsförmån

Systemet med ekonomiskt omställningsstöd gäller för de ledamöter som inte omfattas av inkomstgarantin, dvs. ledamöter som valts in i riksdagen fr.o.m. valet 2014. Rätten till ekonomiskt omställningsstöd förutsätter att ledamoten

har tjänstgjort i riksdagen under en sammanhängande tid av minst ett år. Utbetalningstiden beror på tjänstgöringstidens längd enligt följande:

- tre månader vid minst ett års sammanhängande tjänstgöringstid
- sex månader vid minst två års sammanlagd tjänstgöringstid
- ett år vid minst fyra års sammanlagd tjänstgöringstid
- två år vid minst åtta års sammanlagd tjänstgöringstid.

Omställningsstödet uppgår till 85 procent av arvodet. Stödet betalas längst t.o.m. månaden före den månad då den tidigare ledamoten fyller 65 år.

Även ekonomiskt omställningsstöd ska minskas med vad ledamoten får i sjukersättning och aktivitetsersättning enligt socialförsäkringsbalken och arvode enligt Europaparlamentets ledamotsstadga. Ekonomiskt omställningsstöd ska även minskas med följande inkomster:

- inkomster som är av sådant slag att de är pensionsgrundande enligt 59 kap. socialförsäkringsbalken
- inkomst av anställning eller uppdrag utomlands som inte beskattas i Sverige
- delpension enligt kollektivavtal
- annan pension eller livränta som betalas ut på grund av ett tidigare tjänsteförhållande där avgifter eller premier inbetalats av en arbetsgivare
- andra kontanta förmåner på grund av anställning eller uppdrag.

6.4 Stödåtgärder för övergång till förvärvsarbete

Utöver inkomstgaranti eller ekonomiskt omställningsstöd har en ledamot som lämnar riksdagsuppdraget och som inte har fyllt 65 år rätt till stöd för att kunna övergå till förvärvsarbete (12 kap. 3 § och 13 kap. 3 § ersättningslagen). Stödåtgärderna ska motsvara det stöd som erbjuds genom trygghetsavtalen på arbetsmarknaden och kan bestå av åtgärder som rådgivningsinsatser, coaching och kompetensutveckling. Tjänsten upphandlas av externa aktörer. Kostnaden för åtgärderna får sammanlagt inte överstiga 50 000 kronor per person. När ledamoten uppnår 65 års ålder upphör rätten till stödåtgärder.

7 Riksdagsstyrelsens överväganden och förslag

7.1 Ledamöternas pensionsålder bör motsvara pensionsåldern i det allmänna pensionssystemet

Riksdagsstyrelsens bedömning: Åldersgränserna för riksdagsledamöternas pensioner, och därmed sammanhängande rättigheter i form av avgångsförmåner, bör vara desamma som åldersgränserna som gäller på arbetsmarknaden i övrigt enligt bl.a. socialförsäkringsbalken.

Promemorians förslag överensstämmer med riksdagsstyrelsens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget, har inget att invända mot det eller avstår från att lämna synpunkter. *Moderaterna* anför att det inte har något att invända mot förslagen, förutsatt att de ledamöter som omfattas av de äldre pensionsreglerna särskilt beaktas. *Statens tjänstepensionsverk (SPV)* framhåller att pensionssystemet för ledamöter närmast är jämställa med ett tjänstepensionssystem, som för övriga delar av arbetsmarknaden i huvudsak är reglerade i kollektivavtal. Detta medför att förändringar av sådana tjänstepensionsområden är upp till avtalens parter.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag

Som konstateras i promemorian innebär dagens pensionssystem för riksdagens ledamöter att ålderspension kan tas ut före 65 års ålder och att det är möjligt att tjäna in pensionsrätt även efter 65 års ålder. Regleringen i ersättningslagen av ledamöters rätt till ålderspension och rätt till avgångsförmåner när en ledamot lämnar riksdagsuppdraget bygger dock på samma 65-årsnorm som i samhället i övrigt. Det finns således en rad bestämmelser i ersättningslagen där åldersgränsen 65 år är av avgörande betydelse för vilken förmån en ledamot eller en tidigare ledamot har rätt till – pension eller avgångsförmån – och beräkningen av förmånens storlek.

Pensionsgruppens överenskommelse och genomförandet av överenskommelsen syftar till att gå ifrån den i praktiken rådande 65-årsnormen och på sikt i stället knyta pensionsåldern till befolkningens ökande medellivslängd. Syftet är att på så sätt kunna upprätthålla pensionsnivåerna på sikt. Riksdagens pensionssystem och system för avgångsförmåner hänger ihop med det allmänna pensionssystemet och övriga förmåner på välfärdsområdet och på arbetsmarknaden, och därför aktualiseras frågan om följd Anpassningar.

Precis som *SPV* påpekar skulle det vara möjligt att behålla eller besluta om andra åldersgränser för ledamöter. En ordning med lägre åldersgränser inom riksdagens pensionssystem och system för avgångsförmåner än vad som gäller

i övrigt i samhället skulle dock enligt riksdagsstyrelsen vara svår att motivera och skulle knappast heller främja legitimiteten hos riksdagens pensionssystem och ersättningssystem i övrigt. Redan i samband med ändringen i ersättningslagen när den lägsta åldern för uttag av ålderspension inom riksdagens pensionssystem höjdes från 61 år till 62 år, uttalade riksdagsstyrelsen att riksdagens pensionssystem så långt som möjligt bör anpassas till de ändringar som Pensionersgruppens överenskommelse innebär.¹⁵ Det framstår därför som naturligt och angeläget att de ändringar som träder i kraft den 1 december 2022 och som tillämpas från 2023, baserat på förslagen i proposition 2021/22:181, får genomslags även inom pensionssystemet för riksdagsledamöter. Mot denna bakgrund bör således berörda åldersgränser i ersättningslagen anpassas till motsvarande beslutade ändringar av åldersgränser i det allmänna pensionssystemet, i arbetslöshetsförsäkringen och i övrigt på välfärdsområdet.

En höjning av pensionsåldern påverkar inte i något annat avseende rätten till pension eller avgångsförmåner för riksdagsledamöterna. Därför saknas det anledning att som *Moderaterna* anför på annat sätt särskilt beakta de ledamöter som omfattas av äldre pensionsregler.

7.2 Åldersgränser i ersättningslagen höjs i två steg, 2023 och 2026

Riksdagsstyrelsens förslag: Den lägsta åldern för uttag av ålderspension enligt riksdagens pensionssystem höjs från 62 år till 63 år i ersättningslagen den 1 januari 2023.

Övriga åldersgränser inom riksdagens pensionssystem och för avgångsförmåner höjs från 65 till 66 år i ersättningslagen den 1 januari 2023.

Från den 1 januari 2026 knyts ovan nämnda åldersgränser i ersättningslagen till riktåldern för pension. En definition av riktålder för pension tas därför in i ersättningslagen. Med riktålder för pension avses den enligt 2 kap. 10 a–d §§ socialförsäkringsbalken årligt beräknade och fastställda riktåldern för pension.

Lägsta ålder för uttag av ålderspension i ersättningslagen kopplas också till riktåldern då rätt till ålderspension uppstår tidigast fr.o.m. tre år före den månad då riktåldern för pension uppnås.

Promemorians förslag överensstämmer huvudsakligen med riksdagsstyrelsens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget, har inget att invända mot det eller avstår från att lämna synpunkter. *SPV* påpekar att en höjning av pensionsåldern kan medföra att tiden med varaktig inkomstgaranti, beroende på utvecklingen av riktåldern för pension, kan komma att väsentligt

¹⁵ 2019/20:URF1, framst. 2019/20:RS2, bet. 2020/21:KU7, rskr. 2020/21:37.

överstiga dagens i praktiken maximala ersättningstid på 15 år. Det bör rimligen finnas en gräns för hur lång den totala utbetalningsperioden kan vara och det kan därför finnas anledning att höja åldersgränsen på 50 år i 12 kap. 8 § andra stycket 3 ersättningslagen. Vidare finns det ingen person under 66 år som har talmanstid både före 2010 och efter 2010. Det kan således inte tillkomma någon sådan person, varför ett led i den ändring i 9 kap. 20 § som utredningen föreslagit kan utgå.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag

Steg 2 – Ändringar från den 1 januari 2023

Åldersgränsen för en ledamots ålderspension respektive för avgångsförmånerna inkomstgaranti, ekonomiskt omställningsstöd samt stödåtgärder för återgång till förvärvsarbete ska, enligt vad riksdagsstyrelsen anfört ovan, anpassas till vad som gäller på arbetsmarknaden i övrigt. Därmed ska relevanta åldersgränser i ersättningslagen höjas till 66 år fr.o.m. den 1 januari 2023. Motsvarande höjning av åldersgräns görs även i fråga om rätt till sjukpension och åldersregleringen av efterlevandepension, som lämnas längst till månaden före den månad då ledamoten fyller 66 år. Lägsta möjliga ålder för uttag av ålderspension enligt ersättningslagen ska höjas till den månad då ledamoten fyller 63 år.

Uttag av ålderspension före 66 års ålder, efter höjningen av åldersgränsen, innebär ett förtida uttag av pension, vilket liksom tidigare medför att utbetalningarna av pensionen minskar.

De angivna åldersgränserna gäller för samtliga ledamöter och tidigare ledamöter, oavsett avgångstidpunkt från riksdagsuppdraget. Åldersgränserna omfattar även alla ledamöter som ännu inte har uppnått relevanta åldersgränser. Även när det gäller den skyddsregel i form av tilläggsbelopp till ålderspensionen som infördes i samband med 2010 års reform av pensionssystemet, ska enligt riksdagsstyrelsen åldersgränsen för när tilläggsbelopp kan aktualiseras höjas till 66 år.

Riksdagsstyrelsen instämmer i att ett led i 9 kap. 20 § i utredningens förslag kan tas bort på så sätt som *SPV* föreslår, eftersom ingen av de personer som har talmanstid från både före och efter 2010 är yngre än 66 år.

Med dessa föreslagna ändringar anpassas riksdagens pensionssystem och avgångsförmåner till de motsvarande åldersgränser på arbetsmarknaden i övrigt som regeringen föreslagit.

Steg 3 – Ändringar från den 1 januari 2026

Riksdagsstyrelsen anser att ändringar bör göras i ersättningslagen som säkerställer fortsatt följsamhet till pensionsåldern i det allmänna pensionssystemet även från den 1 januari 2026. Detta görs genom att det anges i ersättningslagen att åldersgränsen för en ledamots ålderspension samt avgångsförmånerna inkomstgaranti, ekonomiskt omställningsstöd och stödåtgärder för återgång till

förvärvsarbete från den 1 januari 2026 ska knytas till riktåldern för pension. Med riktålder för pension avses den enligt 2 kap. 10 a–d §§ socialförsäkringsbalken årligt beräknade och fastställda riktåldern för pension.

Vidare ska också enligt riksdagsstyrelsen den lägsta åldern för uttag av ålderspension från den 1 januari 2026 knytas till riktåldern för pension och följa med i utvecklingen av riktåldern för pension. Detta görs genom att det anges i ersättningslagen att en ledamot har rätt till ålderspension tidigast fr.o.m. tre år före den månad då ledamoten uppnår riktåldern för pension.

När det gäller den ovan nämnda skyddsregeln enligt 9 kap. 11 § om tilläggsbelopp till ålderspensionen ska även tidpunkten för när tilläggsbelopp kan börja tas ut knytas till riktåldern för pension i ersättningslagen.

Genom att åldersgränserna i riksdagens pensionssystem och avgångsförmåner knytas till riktåldern för pension kommer ledamöters pensionsålder och därmed sammanhängande avgångsförmåner hela tiden att följa med i den utveckling av pensionsåldern som gäller för arbetsmarknaden i övrigt. Vidare säkerställer kopplingen i ersättningslagen till riktåldern för pension i socialförsäkringsbalken att ledamöters pensionsålder framöver följer med och motsvarar pensionsåldern i det allmänna pensionssystemet – detta eftersom regeringen, eller den myndighet som regeringen utser, årligen ska beräkna en riktålder för pension som sedan ska gälla för det sjätte året efter beräkningsåret.

Beroende på hur riktåldern för pension utvecklas över tid kan, som *SPV* framhåller, vissa f.d. ledamöter komma att ta emot varaktig inkomstgaranti under längre tid än de i praktiken maximala 15 år som i dag är möjligt. Den varaktiga inkomstgarantin omfattar dock endast ledamöter som valdes in i riksdagen före valet 2014, som har fyllt 50 år och som slutar i riksdagen efter sammanlagt minst sex års tjänstgöringstid, varav minst tre år måste vara sammanhängande tjänstgöringsår. Antalet ledamöter som kan komma att ta emot varaktig inkomstgaranti under längre tid än vad som i dag är möjligt minskar således kontinuerligt. Om riktåldern för pension skulle höjas väsentligt kan det, som *SPV* påpekar, finnas behov av att göra en översyn av regleringen av utbetalningstiden med varaktig inkomstgaranti. Riksdagsstyrelsen anser dock inte att det nu finns ett sådant behov.

7.3 Övriga lagändringar

Riksdagsstyrelsens förslag: Uttrycket ”lämnar riksdagsuppdraget” ska användas i ersättningslagen i stället för ”lämnar riksdagen”.

Redan beslutade ändringar i ersättningslagen innebär att vissa paragrafer omnumreras, vilket medför ett behov av följdändringar i form av ändrade paragrafhänvisningar i andra bestämmelser i ersättningslagen.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag

Riksdagen har nyligen beslutat om ändringar i vissa bestämmelser i ersättningslagen som innebär att uttrycket ”lämnar riksdagen” ändras till ”lämnar riksdagsuppdraget”.¹⁶ Riksdagsstyrelsen har uppmärksammat att uttrycket ”lämnar riksdagen” fortfarande förekommer i några bestämmelser i ersättningslagen. För att uppnå ett enhetligt uttryckssätt i ersättningslagen bör enligt riksdagsstyrelsen uttrycket ”lämnar riksdagsuppdraget” användas genomgående. Till följd av det behöver ytterligare bestämmelser i ersättningslagen ändras, nämligen 12 kap. 2 § och 13 kap. 9 §.

Vidare har riksdagsstyrelsen uppmärksammat att ändringar i ersättningslagen som träder i kraft den 1 juli 2022 medför ändrad numrering av några paragrafer i 3 kap. i ersättningslagen.¹⁷ Bestämmelsen om återbetalning av arvode flyttar den 1 juli 2022 från 11 § till 13 §. Till följd av det behöver hänvisningar i ersättningslagen till 3 kap. 11 § ändras, så att hänvisning i stället sker till 3 kap. 13 §. Det gäller hänvisningarna i 12 kap. 5, 8 och 12 §§ samt 13 kap. 7 §.

¹⁶ Bet. 2021/22:KU22, rskr. 2021/22:232.

¹⁷ Framst. 2021/22:RS2, bet. 2021/22:KU22, rskr. 2021/22:232.

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Riksdagsstyrelsens förslag: Anpassningen av pensionsåldern och därmed relaterade avgångsförmåner samt lägsta åldern för uttag av ålderspension i lagförslagen i 2.1 ska träda i kraft den 1 januari 2023. Äldre föreskrifter ska gälla den som uppnår respektive åldersgräns före ikraftträdandet.

Lagförslagen i 2.2 ska träda i kraft den 1 januari 2026. Äldre föreskrifter ska gälla den som uppnår respektive åldersgräns före ikraftträdandet.

Promemorians förslag överensstämmer med riksdagsstyrelsens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget, har inget att invända mot det eller avstår från att lämna synpunkter. Både *Riksdagens arvodesnämnd (arvodesnämnden)* och *SPV* tar upp oklarheter kring hur övergångsreglerna ska tolkas. *Arvodesnämnden* påpekar att det inte nämns några exempel på vad de föreslagna övergångsregleringarna avses betyda för de ekonomiska avgångsförmånerna. *Arvodesnämnden* framhåller att nämndens beslut innehåller preciseringar av vad som gäller i fråga om bl.a. utbetalningstiden för avgångsförmånerna, och utbetalningen tar alltid slut månaden före den månad då den tidigare ledamoten fyller 65 år, vilket kan innebära att ytterligare utbetalning av ersättning kan aktualiseras när 65-årsgränsen flyttas fram till 66 år. Hur detta glapp som kan uppstå ska hanteras är enligt *arvodesnämnden* oklart. Antingen kan *arvodesnämnden* fatta nya beslut utifrån det nya regelverket när det trätt i kraft eller också behövs en övergångsregel som utsträcker giltighetstiden av de gällande beslut som berörs. Den föreslagna övergångsregeln kastar inte något ljus över denna situation eftersom personerna i fråga inte omfattas av övergångsbestämmelsen eftersom åldersgränsen inte uppnåddes före ikraftträdandet. Eftersom rätt till inkomstgaranti eller ekonomiskt omställningsstöd varierar från några månader till flera år, skulle en övergångsregel vara komplicerad att utforma då det inte får uppfattas som att förmånen skulle kunna anses gälla under en längre tid än vad den tidigare ledamoten kvalificerat sig till. Utan en sådan övergångsregel avser *arvodesnämnden* att fatta kompletterande beslut utifrån då gällande lagstiftning, vilket skulle bli tydligare för den enskilde. En sådan hantering skulle också bli tydlig för *SPV*.

SPV efterlyser förtydliganden av om avsikten är att de nya bestämmelserna ska gälla alla ledamöter, oavsett avgångstid från riksdagen och då gällande regelverk. Vidare kan den som fyller 65 år i november 2022 enligt den föreslagna övergångsbestämmelsen komma att ta ut sin pension under 2023 utan att det bedöms som ett förtida pensionsuttag, trots att personen vid uttagstidpunkten ännu inte fyllt 66 år. *SPV* är osäker på hur förslaget därutöver ska tolkas och vilka som ska omfattas av förändringarna. Ska endast de som sitter i riksdagen efter att förändringarna trätt i kraft omfattas, eller omfattas även de

som tidigare avgått från riksdagen med pensionsrätt enligt tidigare gällande lagar både före och efter reformeringen 2010? Det kan innebära att förhållanden för sedan länge avgångna ledamöter ändras retroaktivt om de också måste vänta till 66 års ålder med att ta ut sin ålderspension från riksdagen, trots att rätten till riksdagspensionen när de lämnade riksdagsuppdraget inträffade vid 65 års ålder. Bedömningen av vad som blir ett förtida uttag av ålderspension kan påverkas. Det kan också tolkas så att avgångstidpunkten från riksdagen kommer att styra vilken pensionsålder som är gällande för respektive person.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag

Lagförslagen bör träda i kraft den 1 januari 2023 respektive den 1 januari 2026. Övergångsregleringen bör utformas på samma sätt som de lagändringar i det allmänna pensionssystemet som nyligen beslutats och den ändring av åldersgränsen för förtida uttag av ålderspension inom riksdagens system som trädde i kraft den 1 januari 2022. Övergångsbestämmelsernas respektive utformning innebär att den som uppnår respektive åldersgräns, 65 år före den 1 januari 2023 respektive 66 år före 1 januari 2026, inte omfattas av respektive höjning av pensionsåldern. En ledamot som fyller 65 år under 2022 kan således gå i pension under 2023 utan att det blir fråga om ett förtida uttag av pension. Motsvarande gäller även för lägsta möjliga uttag av ålderspension.

Med anledning av de synpunkter som *SPV* framför noterar riksdagsstyrelsen att de nya bestämmelserna om höjd pensionsålder gäller oavsett vid vilken tidpunkt ledamoten lämnar riksdagsuppdraget. I likhet med vad som gäller inom det allmänna pensionssystemet måste en tidigare ledamot som vid ikraftträdandet ännu inte har uppnått pensionsåldern anpassa sig till de ändrade förutsättningar som den höjda pensionsåldern medför.

När det gäller *SPV:s* anmärkningar om möjligheten till förtida pensionsuttag vill riksdagsstyrelsen framhålla att den föreslagna övergångsbestämmelsen innebär att den som fyllt 62 år före ikraftträdandet kan välja att ta ut pension i förtid efter ikraftträdandet trots att han eller hon inte då har fyllt 63 år. Om en person väljer att göra så räknas det som förtida uttag av pension fram till den nya pensionsåldern 66 år, eftersom samma person inte också har fyllt 65 år innan höjningen till 66 år görs. Detta framgår av övergångsbestämmelsens ordalydelse som säger att äldre bestämmelser ska gälla den som uppnår respektive åldersgräns före ikraftträdandet. Vid ett förtida uttag ska pensionen på vanligt sätt räknas om när pensionsåldern 66 år uppnås. Det innebär i praktiken att ett förtida uttag vid 62 års ålder kan komma att pågå till 66 års ålder, eller till när riktåldern för pension uppnås. Det förtida uttaget pågår under fler år, vilket medför att det blir dyrare för individen eftersom pensionsbeloppet sänks. Samma uttag ska räcka under en ännu längre tid när någon väljer att göra ett förtida uttag enligt övergångsbestämmelsen. Här är det viktigt för individen att välja med vetskap om de ekonomiska konsekvenserna.

I likhet med vad *arvodesnämnden* anför anser riksdagsstyrelsen att den övergångsproblematik som nämnden har uppmärksammat bör hanteras genom

att nämnden fattar nya kompletterande beslut när lagändringarna trätt i kraft. Med ett sådant förfarande blir det även tydligt för *SPV* vad som gäller för varje enskild person.

9 Ekonomiska konsekvenser

Riksdagsstyrelsens bedömning: Kostnaden för riksdagens pensionssystem och system för avgångsförmåner kommer att påverkas av de föreslagna ändringarna men bedöms i stort kunna hanteras inom befintliga anslag.

Promemorians bedömning överensstämmer med riksdagsstyrelsens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget, har inget att invända mot det eller avstår från att lämna synpunkter. *SPV* påpekar dock att när tidpunkten för när tilläggsbeloppet kan börja betalas ut till berörda personer höjs, minskar Riksdagsförvaltningens kostnader för tilläggsbelopp.

Skälen för riksdagsstyrelsens bedömning

Precis som *SPV* poängterar innebär en f.d. ledamots kvalificering för tilläggsbelopp till ålderspensionen från 50 års ålder inte också en rätt att gå i pension redan vid 50 års ålder. Riksdagsstyrelsen vill poängtera att så inte är fallet. Tilläggsbeloppet till ålderspension ska liksom tidigare betalas först vid uppnådd pensionsålder, som enligt riksdagsstyrelsens förslag kommer att höjas. Tidpunkten för utbetalning av tilläggsbelopp senareläggs därmed och tilläggsbelopp betalas ut under kortare tid. Det innebär en minskning av kostnaderna för tilläggsbelopp.

De ledamöter som omfattas av reglerna om varaktig inkomstgaranti kommer när pensionsåldern höjs att kunna få sådan ersättning under en längre tid än i dag. Detta innebär en ökad kostnad. Antalet personer som omfattas av rätten till inkomstgaranti minskar dock naturligt med tiden. Kostnaden bedöms därför vara hanterbar, men ett visst ökat anslagsbehov kan dock inte uteslutas.

För ledamöter som omfattas av ekonomiskt omställningsstöd uppstår inte samma förlängning av tiden med ersättning som när det gäller inkomstgaranti. Höjningen av pensionsåldern medför dock att rätten till ekonomiskt omställningsstöd upphör senare, och det kan medföra ett ökat antal utbetalningar av ekonomiskt omställningsstöd. Höjningen av pensionsåldern påverkar dock inte rätten till ersättning i form av ekonomiskt omställningsstöd. Förslagen bedöms därför inte medföra någon ökad kostnad för ekonomiskt omställningsstöd.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter (lagförslag 2.1 fr.o.m. 2023).

9 kap.

9 § Om ålderspensionen börjar tas ut före den månad då ledamoten fyller 66 år ska pensionen minskas med 0,5 procent för varje månad som återstår till den månad då han eller hon fyller 66 år.

Om uppehåll görs i utbetalningen före den månad då ledamoten fyller 66 år, ska ålderspensionen, när den åter betalas ut, minskas med 0,5 procent för varje månad som den tidigare har tagits ut och som vid den fortsatta utbetalningen återstår till den månad då ledamoten fyller 66 år. Till den del ålderspensionen grundas på pensionsrätt för tid efter det tidigare uttaget ska minskningen inte avse det antal månader som ålderspensionen tidigare tagits ut.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som gäller vid förtida uttag av ålderspension respektive vid uppehåll i pensionsutbetalning. Ändringarna innebär att den tidigare åldersgränsen 65 år höjs till 66 år. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

11 § En ledamot som vid sin avgång, dock senast vid utgången av riksmötet 2013/14, har fyllt 50 år och fullgjort minst sex hela år i riksdagen har rätt till ett tilläggsbelopp till ålderspensionen enligt vad som anges i denna paragraf och i 12 §.

Tilläggsbeloppet utgör skillnaden mellan jämförelsebeloppet enligt 15–19 §§ eller 20 § och ålderspensionen för samma år. Om ålderspensionen har tagits ut före den månad då ledamoten fyller 66 år, ska det bortses från den minskning som detta leder till.

I antalet fullgjorda hela år i riksdagen enligt första stycket ska inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009. I antalet fullgjorda hela år i riksdagen ska också inräknas tid då en ledamot har varit statsråd, om statsrådstiden har påbörjats före 2003 och inte gett rätt till statsrådspension.

Paragrafen innehåller bestämmelser om den skyddsregel som vissa ledamöter omfattas av. Ändringen av åldersgränsen 65 år till 66 år i *andra stycket* är föranledd av att åldersgränsen för förtida uttag av ålderspension i 9 kap. 9 § ändras från 65 år till 66 år. Det medför att tiden med tilläggstid blir längre. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

12 § En ledamot har rätt till ålderspension tidigast från och med den månad då han eller hon fyller 63 år och längst till och med den månad då ledamoten avlider.

Ålderspension som understiger 0,025 inkomstbasbelopp för ett år ska inte betalas ut.

Tilläggsbelopp lämnas inte för tid före den månad då ledamoten fyller 66 år.

Paragrafen innehåller bl.a. bestämmelser om under vilken tid ålderspension kan betalas ut till en tidigare ledamot. Ändringen i första stycket innebär att åldersgränsen för när en tidigare ledamot tidigast kan ta ut ålderspension höjs från 62 år till 63 år. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

20 § Vid beräkning av tilläggsbelopp för den som har varit talman före 2010 utgörs jämförelsebeloppet, om det blir högre än beloppet enligt 15–19 §§, av det belopp som han eller hon skulle ha fått i talmanspension enligt de bestämmelser om talmanspension som gällde vid utgången av 2009.

Paragrafen innehåller bestämmelser om beräkningen av tilläggsbelopp till en tidigare talman. Ändringen innebär att ett led i bestämmelsen har tagits bort då det inte finns någon person under 66 år som har talmanstid både före och efter 2010. Ingen ändring i sak avses. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

10 kap.

2 § Sjukpension lämnas längst till och med månaden före den månad då ledamoten fyller 66 år eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur lång tid sjukpension som längst kan lämnas. Ändringen innebär att den tidigare åldersgränsen 65 år höjs till 66 år. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

11 kap.

1 § Efterlevandepension lämnas efter den som vid sin död

1. var ledamot av riksdagen,
2. fick sjukpension enligt denna lag, eller
3. fick ålderspension enligt denna lag som för ett år överstiger 1,5 in-

komstbasbelopp.

Med den som avses i första stycket 3 jämföras den som har fyllt 66 år och hade haft rätt till ålderspension som överstiger 1,5 inkomstbasbelopp för ett år om pensionen hade börjat tas ut.

Paragrafen innehåller bestämmelser om efter vem efterlevandepension kan lämnas. Ändringen i andra stycket innebär att den tidigare åldersgränsen 65 år höjs till 66 år. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

12 kap.

2 § Syftet med inkomstgarantin är att skapa en ekonomisk trygghet för en avgången ledamot i den omställningssituation som uppstår när han eller hon lämnar *riksdagsuppdraget*. Garantin är inte avsedd som en varaktig försörjning.

Paragrafen innehåller ett förtydligande av vad syftet med inkomstgaranti är, och ändringen avser endast byte av uttryck till ”lämnar riksdaysuppdraget” för att uttrycka när en f.d. ledamot inte längre är ledamot. För att uppnå ett enhetligt uttryck i ersättningslagen ska riksdaysuppdraget användas i stället. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

3 § En ledamot som lämnar riksdaysuppdraget före 66 års ålder har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tidigare ledamöters rätt till stödåtgärder för övergång till förvärvsarbete. Ändringen innebär att åldersgränsen när rätten till stödåtgärder upphör höjs från 65 år till 66 år. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

5 § Den som har varit ledamot och som före 66 års ålder lämnar *riksdaysuppdraget* efter minst tre hela års sammanhängande tid i riksdagen har rätt till inkomstgaranti från och med den tidpunkt då arvodet upphör.

I den sammanhängande tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 13 § ska inte räknas in.

Rätt till inkomstgaranti gäller inte för tid då ledamoten får ålderspension eller sjukpension enligt denna lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när rätten till inkomstgaranti upphör. Ändringen i *första stycket* innebär att den tidigare åldersgränsen 65 år höjs till 66 år. Vidare ändras ”lämnar riksdagen” till ”lämnar riksdaysuppdraget” så att ett enhetligt uttryckssätt uppnås i ersättningslagen.

I tredje stycket korrigeras hänvisningen till att rätteligen avse 3 kap. 13 § om återbetalning av arvode.

Övervägandena finns i avsnitt 7.2 och 7.3.

7 § Inkomstgaranti betalas ut efter ansökan från och med den dag då arvodet upphör och gäller, med de begränsningar som framgår av 8 § första stycket, 8 § andra stycket 1 och 2 och 20 §, till och med månaden innan den månad då ledamoten fyller 66 år eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Om en tidigare ledamot som har ett gällande beslut om inkomstgaranti återinträder i riksdagen förskjuts inkomstgarantin med en tid som motsvarar den nya tjänstgöringstiden. Pågående utbetalning ska upphöra under den tiden.

När ledamoten på nytt lämnar riksdagsuppdraget ska tidigare beslut om inkomstgaranti omprövas. Om ledamoten då har rätt till inkomstgaranti under längre tid eller med ett högre belopp än enligt tidigare beslut ska Riksdagens arvodesnämnd fatta ett nytt beslut om inkomstgarantin. I annat fall gäller tidigare beslut.

Paragrafen innehåller bestämmelser om under hur lång tid inkomstgaranti kan betalas ut. Ändringen i första stycket innebär att åldersgränsen för när rätten till inkomstgaranti upphör höjs från 65 år till 66 år. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

8 § För den som har varit ledamot i riksdagen kortare sammanlagd tid än sex hela år gäller inkomstgarantin under ett år.

För den ledamot som lämnar *riksdagsuppdraget* efter en sammanlagd tid av minst sex hela år i riksdagen gäller inkomstgarantin

1. i längst två år om ledamoten inte har uppnått 40 års ålder,
2. i längst fem år om ledamoten har uppnått 40 men inte 50 års ålder, och
3. längst till ingången av den månad då ledamoten fyller 66 år om han eller hon har uppnått 50 års ålder.

I den sammanlagda tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 13 § ska inte räknas in.

Paragrafen innehåller bestämmelser om under hur lång tid inkomstgaranti gäller. Det beror på hur lång sammanlagd tid den tidigare ledamoten tjänstgjort i riksdagen samt hans eller hennes ålder. Bestämmelsen i *andra stycket* tar sikte på den situationen att den tidigare ledamoten tjänstgjort en sammanlagd tid av minst sex hela år. Ändringen i *punkt 3* innebär att åldersgränsen då rätten till s.k. varaktig inkomstgaranti upphör höjs från 65 år till 66 år. Vidare ändras uttrycket ”lämnar riksdagen” till ”lämnar riksdagsuppdraget”.

I *ffjärde stycket* korrigeras hänvisningen till att rätteligen avse 3 kap. 13 § om återbetalning av arvode.

Övervägandena finns i avsnitt 7.2 och 7.3.

12 § Under det första garantiåret lämnas inkomstgaranti med ett månatligt belopp som uppgår till 80 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och med 40 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp. För tiden därefter lämnas inkomstgaranti med ett månatligt belopp som motsvarar följande andelar av garantiunderlaget i förhållande till ledamotens sammanlagda tid i riksdagen:

1. 66,0 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 33 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst tolv år,

2. 60,5 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 30,25 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst elva år,

3. 55,0 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 27,5 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst tio år,

4. 49,5 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 24,75 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst nio år,

5. 44,0 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 22 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst åtta år,

6. 38,5 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 19,25 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst sju år, och

7. 33,0 procent av den del av garantiunderlaget som inte överstiger 1,67 inkomstbasbelopp och 16,5 procent av den del som överstiger 1,67 men inte 2,5 inkomstbasbelopp efter minst sex år.

I den sammanlagda tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 13 § ska inte räknas in.

I *tredje stycket* korrigeras hänvisningen till att rätteligen avse 3 kap. 13 § om återbetalning av arvode. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

13 kap.

3 § En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före 66 års ålder har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tidigare ledamöters rätt till stödåtgärder för övergång till förvärvsarbete. Ändringen innebär att åldersgränsen då rätten till stödåtgärder upphör höjs från 65 år till 66 år. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

7 § Vid beräkning av tider enligt 5 och 6 §§ ska hänsyn inte tas till tid då ledamoten har fått ålderspension eller sjukpension enligt bestämmelser i denna lag.

Ledighet som har beviljats av riksdagen eller av talmannen begränsar inte rätten till förmåner enligt detta kapitel. Detsamma gäller vid sjukfrånvaro.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 13 § ska inte räknas in som grund för förmåner enligt detta kapitel.

I *tredje stycket* korrigeras hänvisningen till att rätteligen avse 3 kap. 13 § om återbetalning av arvode. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

8 § Rätten till ekonomiskt omställningsstöd gäller längst till och med månaden innan den månad då ledamoten fyller 66 år eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när rätten till ekonomiskt omställningsstöd upphör. Ändringen i första stycket innebär att den tidigare åldersgränsen 65 år höjs till 66 år. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för den som uppnår respektive åldersgräns före den 1 januari 2023.

I *första punkten* anges att lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2023. Av *andra punkten* framgår att äldre föreskrifter ska gälla för den som uppnår respektive åldersgräns före ikraftträdandet. Övervägandena finns i avsnitt 8.

10.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter (lagförslag 2.2 fr.o.m. 2026).

1 kap.

2 § I lagen avses med

1. *prisbasbelopp*: prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken,
2. *förhöjt prisbasbelopp*: det förhöjda prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 8 §§ socialförsäkringsbalken,

3. *inkomstbasbelopp*: inkomstbasbeloppet enligt 58 kap. 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken,

4. *inkomstindex*: inkomstindex enligt 58 kap. 10–12 §§ socialförsäkringsbalken,

5. *balansindex*: balansindex enligt 58 kap. 22–24 §§ socialförsäkringsbalken,

6. *Europaparlamentets ledamotsstadga*: Europaparlamentets beslut av den 28 september 2005 om antagande av Europaparlamentets ledamotsstadga (2005/684/EG, Euratom),

7. *tjänsteresa*: en resa som en ledamot gör som ett led i utövningen av sitt uppdrag som riksdagsledamot och som påbörjas på tjänstestället, under en pågående tjänsteresa eller på en förrättningsort samt avslutas på tjänstestället eller på en förrättningsort, och

8. *riktålder för pension*: den enligt 2 kap. 10 a–d §§ socialförsäkringsbalken årligt beräknade och fastställda riktåldern för pension.

Det införs en definition av riktålder för pension i *punkten 8*. Med riktålder för pension avses den i socialförsäkringsbalken reglerade riktåldern för pension och det innebär att ledamöters pensionsålder kommer att följa pensionsåldern på arbetsmarknaden i övrigt. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

9 kap.

9 § Om ålderspensionen börjar tas ut före den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension* ska pensionen minska med 0,5 procent för varje månad som återstår till den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension*.

Om uppehåll görs i utbetalningen före den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension*, ska ålderspensionen, när den åter betalas ut, minska med 0,5 procent för varje månad som den tidigare har tagits ut och som vid den fortsatta utbetalningen återstår till den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension*. Till den del ålderspensionen grundas på pensionsrätt för tid efter det tidigare uttaget ska minskningen inte avse det antal månader som ålderspensionen tidigare tagits ut.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som gäller vid förtida uttag av ålderspension samt uppehåll i pensionsutbetalning. Ändringarna innebär att den tidigare åldersgränsen 66 år ersätts av begreppet ”riktålder för pension”. Med detta avses riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a–d §§ socialförsäkringsbalken. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

11 § En ledamot som vid sin avgång, dock senast vid utgången av riksmötet 2013/14, har fyllt 50 år och fullgjort minst sex hela år i riksdagen har rätt till ett tilläggsbelopp till ålderspensionen enligt vad som anges i denna paragraf och i 12 §.

Tilläggsbeloppet utgör skillnaden mellan jämförelsebeloppet enligt 15–19 §§ eller 20 § och ålderspensionen för samma år. Om ålderspensionen har tagits ut före den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension*, ska det bortses från den minskning som detta leder till.

I antalet fullgjorda hela år i riksdagen enligt första stycket ska inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009. I antalet fullgjorda hela år i riksdagen ska också inräknas tid då en ledamot har varit statsråd, om statsrådstiden har påbörjats före 2003 och inte gett rätt till statsrådspension.

Paragrafen innehåller bestämmelser om den skyddsregel som vissa ledamöter omfattas av. Ändringen i *andra stycket* innebär att åldersgränsen 66 år ersätts av begreppet ”riktålder för pension”, vilket ger en pensionsålder som fastställs enligt 2 kap. 10 a – d §§ socialförsäkringsbalken. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

12 § En ledamot har rätt till ålderspension tidigast från och med *tre år före* den månad då han eller hon *uppnår riktåldern för pension* och längst till och med den månad då ledamoten avlider.

Ålderspension som understiger 0,025 inkomstbasbelopp för ett år ska inte betalas ut.

Tilläggsbelopp lämnas inte för tid före den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension*.

Paragrafen innehåller bl.a. bestämmelser om under vilken tid ålderspension kan betalas ut till en tidigare ledamot. Ändringen i första stycket innebär att åldersgränsen för när en tidigare ledamot tidigast kan ta ut ålderspension, 66 år, i stället knyts till riktåldern för pension. Med detta avses riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a–d §§ socialförsäkringsbalken. Genom att knyta pensionsåldern till riktåldern för pension blir pensionsåldern föränderlig. Ändringen påverkar även lägsta åldern för ålderspensionen då den alltid inträffar tre år före riktåldern för pension. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

10 kap.

2 § Sjukpension lämnas längst till och med månaden före den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension* eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur lång tid sjukpension som längst kan lämnas. Ändringen innebär att den tidigare åldersgränsen 66 år ersätts av begreppet riktålder för pension. Med detta avses riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a–d §§ socialförsäkringsbalken. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

11 kap.

1 § Efterlevandepension lämnas efter den som vid sin död

1. var ledamot av riksdagen,
2. fick sjukpension enligt denna lag, eller
3. fick ålderspension enligt denna lag som för ett år överstiger 1,5 inkomstbasbelopp.

Med den som avses i första stycket 3 jämföras den som har *uppnått riktåldern för pension* och hade haft rätt till ålderspension som överstiger 1,5 inkomstbasbelopp för ett år om pensionen hade börjat tas ut.

Paragrafen innehåller bestämmelser om efter vem efterlevandepension kan lämnas. Ändringen i andra stycket innebär att den tidigare åldersgränsen 66 år ersätts av begreppet riktålder för pension. Med detta avses riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a–d §§ socialförsäkringsbalken. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

12 kap.

3 § En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före *uppnådd riktålder för pension* har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tidigare ledamöters rätt till stödåtgärder för övergång till förvärvsarbete. Ändringen innebär att den tidigare åldersgränsen 66 år ersätts av begreppet riktålder för pension. Med detta avses riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a–d §§ socialförsäkringsbalken. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

5 § Den som har varit ledamot och som före *uppnådd riktålder för pension* lämnar riksdagsuppdraget efter minst tre hela års sammanhängande tid i riksdagen har rätt till inkomstgaranti från och med den tidpunkt då arvodet upphör.

I den sammanhängande tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 13 § ska inte räknas in.

Rätt till inkomstgaranti gäller inte för tid då ledamoten får ålderspension eller sjukpension enligt denna lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när rätten till inkomstgaranti upphör. Ändringen i första stycket innebär att den tidigare åldersgränsen 66 år ersätts av begreppet ”riktålder för pension”. Med detta avses riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a–d §§ socialförsäkringsbalken. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

7 § Inkomstgaranti betalas ut efter ansökan från och med den dag då arvodet upphör och gäller, med de begränsningar som framgår av 8 § första stycket, 8 § andra stycket 1 och 2 och 20 §, till och med månaden innan den månad då

ledamoten *uppnår riktåldern för pension* eller, om ledamoten avlider dessförrinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Om en tidigare ledamot som har ett gällande beslut om inkomstgaranti återinträder i riksdagen förskjuts inkomstgarantin med en tid som motsvarar den nya tjänstgöringstiden. Pågående utbetalning ska upphöra under den tiden.

När ledamoten på nytt lämnar riksdagen ska tidigare beslut om inkomstgaranti omprövas. Om ledamoten då har rätt till inkomstgaranti under längre tid eller med ett högre belopp än enligt tidigare beslut ska Riksdagens arvodsnämnd fatta ett nytt beslut om inkomstgarantin. I annat fall gäller tidigare beslut.

Paragrafen innehåller bestämmelser om under hur lång tid inkomstgaranti kan betalas ut. Ändringen i *första stycket* innebär att den tidigare åldersgränsen för när rätten till inkomstgaranti upphör, dvs. 66 år, ersätts av begreppet ”riktålder för pension”. Med detta avses riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a–d §§ socialförsäkringsbalken. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

8 § För den som har varit ledamot i riksdagen kortare sammanlagd tid än sex hela år gäller inkomstgarantin under ett år.

För den ledamot som lämnar riksdagsuppdraget efter en sammanlagd tid av minst sex hela år i riksdagen gäller inkomstgarantin

1. i längst två år om ledamoten inte har uppnått 40 års ålder,
2. i längst fem år om ledamoten har uppnått 40 men inte 50 års ålder, och
3. längst till ingången av den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension* om han eller hon har uppnått 50 års ålder.

I den sammanlagda tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 13 § ska inte räknas in.

Paragrafen innehåller bestämmelser om under hur lång tid inkomstgarantin gäller. Det beror på hur lång sammanlagd tid den tidigare ledamoten tjänstgjort i riksdagen och hans eller hennes ålder. Bestämmelsen i *andra stycket* tar sikte på den situationen att den tidigare ledamoten tjänstgjort en sammanlagd tid av minst sex hela år. Ändringen i *punkt 3* innebär att åldersgränsen då rätten till s.k. varaktig inkomstgaranti upphör, dvs. 66 år, ersätts av begreppet ”riktålder för pension”. Med detta avses riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a–d §§ socialförsäkringsbalken. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

13 kap.

3 § En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före *uppnådd riktålder för pension* har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tidigare ledamöters rätt till stödåtgärder för övergång till förvärvsarbete. Ändringen innebär att åldersgränsen då rätten till stödåtgärder upphör, dvs. 66 år, ersätts av begreppet riktålder för pension. Med detta avses riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a–d §§ socialförsäkringsbalken. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

8 § Rätten till ekonomiskt omställningsstöd gäller längst till och med månaden innan den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension* eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Stödet ska betalas månadsvis.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när rätten till ekonomiskt omställningsstöd upphör. Ändringen i *första stycket* innebär att den tidigare åldersgränsen 66 år ersätts av begreppet ”riktålder för pension”. Med detta avses riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a–d §§ socialförsäkringsbalken. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Ikraftträdande- och övergångsregler

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för den som uppnår respektive åldersgräns före den 1 januari 2026.

I *första punkten* anges att lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2026. Av *andra punkten* framgår att äldre föreskrifter ska gälla för den som uppnår respektive åldersgräns före ikraftträdandet. Exempelvis kommer den som fyller 63 år under 2025, och därmed uppnått den rådande åldersgränsen för tidigast uttag av ålderspension, att ha fortsatt möjlighet att ta ut sin pension även efter det att åldersgränsen har knutits till riktålder 2026 och därmed höjts till 64 år. Övervägandena finns i avsnitt 8.

BILAGA 1

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter att 9 kap. 9, 11, 12 och 20 §§, 10 kap. 2 §, 11 kap. 1 §, 12 kap. 3, 5, 7 och 8 §§ och 13 kap. 3 och 8 §§ ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***9 kap.**

9 §

Om ålderspensionen börjar tas ut före den månad då ledamoten fyller 65 år ska pensionen minskas med 0,5 procent för varje månad som återstår till den månad då han eller hon fyller 65 år.

Om uppehåll görs i utbetalningen före den månad då ledamoten fyller 65 år, ska ålderspensionen, när den åter betalas ut, minskas med 0,5 procent för varje månad som den tidigare har tagits ut och som vid den fortsatta utbetalningen återstår till den månad då ledamoten fyller 65 år. Till den del ålderspensionen grundas på pensionsrätt för tid efter det tidigare uttaget ska minskningen inte avse det antal månader som ålderspensionen tidigare tagits ut.

Om ålderspensionen börjar tas ut före den månad då ledamoten fyller 66 år ska pensionen minskas med 0,5 procent för varje månad som återstår till den månad då han eller hon fyller 66 år.

Om uppehåll görs i utbetalningen före den månad då ledamoten fyller 66 år, ska ålderspensionen, när den åter betalas ut, minskas med 0,5 procent för varje månad som den tidigare har tagits ut och som vid den fortsatta utbetalningen återstår till den månad då ledamoten fyller 66 år. Till den del ålderspensionen grundas på pensionsrätt för tid efter det tidigare uttaget ska minskningen inte avse det antal månader som ålderspensionen tidigare tagits ut.

11 §

En ledamot som vid sin avgång, dock senast vid utgången av riksmötet 2013/14, har fyllt 50 år och fullgjort minst sex hela år i riksdagen har rätt till ett tilläggsbelopp till ålderspensionen enligt vad som anges i denna paragraf och i 12 §.

Tilläggsbeloppet utgör skillnaden mellan jämförelsebeloppet enligt 15–19 §§ eller 20 § och ålderspensionen

Tilläggsbeloppet utgör skillnaden mellan jämförelsebeloppet enligt 15–19 §§ eller 20 § och ålderspensionen

för samma år. Om ålderspensionen har tagits ut före den månad då ledamoten fyller 65 år, ska det bortses från den minskning som detta leder till.

för samma år. Om ålderspensionen har tagits ut före den månad då ledamoten fyller 66 år, ska det bortses från den minskning som detta leder till.

I antalet fullgjorda hela år i riksdagen enligt första stycket ska inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009. I antalet fullgjorda hela år i riksdagen ska också inräknas tid då en ledamot har varit statsråd, om statsrådstiden har påbörjats före 2003 och inte gett rätt till statsrådspension.

12 §

En ledamot har rätt till ålderspension tidigast från och med den månad då han eller hon fyller 62 år och längst till och med den månad då ledamoten avlider.

En ledamot har rätt till ålderspension tidigast från och med den månad då han eller hon fyller 63 år och längst till och med den månad då ledamoten avlider.

Ålderspension som understiger 0,025 inkomstbasbelopp för ett år ska inte betalas ut.

Tilläggsbelopp lämnas inte för tid före den månad då ledamoten fyller 65 år.

Tilläggsbelopp lämnas inte för tid före den månad då ledamoten fyller 66 år.

20 §

Vid beräkning av tilläggsbelopp för den som har varit talman före 2010 utgörs jämförelsebeloppet, om det blir högre än beloppet enligt 15–19 §§, av det belopp som han eller hon skulle ha fått i talmanspension från och med den månad då han eller hon fyller 65 år enligt de bestämmelser om talmanspension som gällde vid utgången av 2009.

Vid beräkning av tilläggsbelopp för den som har varit talman före 2010 utgörs jämförelsebeloppet, om det blir högre än beloppet enligt 15–19 §§, av det belopp som han eller hon skulle ha fått i talmanspension från och med den månad då han eller hon fyller 66 år enligt de bestämmelser om talmanspension som gällde vid utgången av 2009.

10 kap.

2 §

Sjukpension lämnas längst till och med månaden före den månad då ledamoten fyller 65 år eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Sjukpension lämnas längst till och med månaden före den månad då ledamoten fyller 66 år eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

11 kap.

1 §

Efterlevandepension lämnas efter den som vid sin död

1. var ledamot av riksdagen,
2. fick sjukpension enligt denna lag, eller
3. fick ålderspension enligt denna lag som för ett år överstiger 1,5 inkomstbasbelopp.

Med den som avses i första stycket 3 jämfälls den som har fyllt 65 år och hade haft rätt till ålderspension som överstiger 1,5 inkomstbasbelopp för ett år om pensionen hade börjat tas ut.

Med den som avses i första stycket 3 jämfälls den som har fyllt 66 år och hade haft rätt till ålderspension som överstiger 1,5 inkomstbasbelopp för ett år om pensionen hade börjat tas ut.

Lydelse föreslagen enligt 2021/22:RS2 *Föreslagen lydelse*

12 kap.

3 §

En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före 65 års ålder har, för att kunna övergå till för-värvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före 66 års ålder har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹⁸

Den som har varit ledamot och som före 65 års ålder lämnar riksdagen efter minst tre hela års sammanhängande tid i riksdagen har rätt till inkomstgaranti från och med den tidpunkt då arvodet upphör.

Den som har varit ledamot och som före 66 års ålder lämnar riksdagen efter minst tre hela års sammanhängande tid i riksdagen har rätt till inkomstgaranti från och med den tidpunkt då arvodet upphör.

I den sammanhängande tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11 § ska inte räknas in.

Rätt till inkomstgaranti gäller inte för tid då ledamoten får ålderspension eller sjukpension enligt denna lag.

¹⁸ Senaste lydelse 2021:1123.

Lydelse föreslagen enligt 2021/22:RS2 *Föreslagen lydelse*

7 §

Inkomstgaranti betalas ut efter ansökan från och med den dag då arvodet upphör och gäller, med de begränsningar som framgår av 8 § första stycket, 8 § andra stycket 1 och 2 och 20 §, till och med månaden innan den månad då ledamoten fyller 65 år eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Om en tidigare ledamot som har ett gällande beslut om inkomstgaranti återinträder i riksdagen förskjuts inkomstgarantin med en tid som motsvarar den nya tjänstgöringstiden. Pågående utbetalning ska upphöra under den tiden.

När ledamoten på nytt lämnar riksdagen ska tidigare beslut om inkomstgaranti omprövas. Om ledamoten då har rätt till inkomstgaranti under längre tid eller med ett högre belopp ska det fattas ett nytt beslut om inkomstgarantin. I annat fall gäller tidigare beslut.

Inkomstgaranti betalas ut efter ansökan från och med den dag då arvodet upphör och gäller, med de begränsningar som framgår av 8 § första stycket, 8 § andra stycket 1 och 2 och 20 §, till och med månaden innan den månad då ledamoten fyller 66 år eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*8 §¹⁹

För den som har varit ledamot i riksdagen kortare sammanlagd tid än sex hela år gäller inkomstgarantin under ett år.

För den ledamot som lämnar riksdagen efter en sammanlagd tid av minst sex hela år i riksdagen gäller inkomstgarantin

1. i längst två år om ledamoten inte har uppnått 40 års ålder,
2. i längst fem år om ledamoten har uppnått 40 men inte 50 års ålder, och
3. längst till ingången av den månad då ledamoten fyller 65 år om han eller hon har uppnått 50 års ålder.

I den sammanlagda tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

För den ledamot som lämnar riksdagen efter en sammanlagd tid av minst sex hela år i riksdagen gäller inkomstgarantin

1. i längst två år om ledamoten inte har uppnått 40 års ålder,
2. i längst fem år om ledamoten har uppnått 40 men inte 50 års ålder, och
3. längst till ingången av den månad då ledamoten fyller 66 år om han eller hon har uppnått 50 års ålder.

¹⁹ Senaste lydelse 2021:1123.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvudet för enligt 3 kap. 11 § ska inte räknas in.

Lydelse föreslagen enligt 2021/22:RS2 Föreslagen lydelse

13 kap.

3 §

En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före 65 års ålder har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före 66 års ålder har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Rätten till ekonomiskt omställningsstöd gäller längst till och med månaden innan den månad då ledamoten fyller 65 år eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Stödet ska betalas månadsvis.

Rätten till ekonomiskt omställningsstöd gäller längst till och med månaden innan den månad då ledamoten fyller 66 år eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för den som uppnår respektive åldersgräns före den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter att 1 kap. 2 §, 9 kap. 9, 11, 12 och 20 §§, 10 kap. 2 §, 11 kap. 1 §, 12 kap. 3, 5, 7 och 8 §§ och 13 kap. 3 och 8 §§ ska ha följande lydelse.

Lydelse föreslagen i framst. 2021/22:RS2 Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

I lagen avses med

1. *prisbasbelopp*: prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken,

2. *förhöjt prisbasbelopp*: det förhöjda prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 8 §§ socialförsäkringsbalken,

3. *inkomstbasbelopp*: inkomstbasbeloppet enligt 58 kap. 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken,

4. *inkomstindex*: inkomstindex enligt 58 kap. 10–12 §§ socialförsäkringsbalken,

5. *balansindex*: balansindex enligt 58 kap. 22–24 §§ socialförsäkringsbalken,

6. *Europaparlamentets ledamotsstadga*: Europaparlamentets beslut av den 28 september 2005 om antagande av Europaparlamentets ledamotsstadga (2005/684/EG, Euratom), *och*

7. *tjänsteresa*: en resa som en ledamot gör som ett led i utövningen av sitt uppdrag som riksdagsledamot och som påbörjas på tjänstestället, under en pågående tjänsteresa eller på en förrättningsort samt avslutas på tjänstestället eller på en förrättningsort.

6. *Europaparlamentets ledamotsstadga*: Europaparlamentets beslut av den 28 september 2005 om antagande av Europaparlamentets ledamotsstadga (2005/684/EG, Euratom),

7. *tjänsteresa*: en resa som en ledamot gör som ett led i utövningen av sitt uppdrag som riksdagsledamot och som påbörjas på tjänstestället, under en pågående tjänsteresa eller på en förrättningsort samt avslutas på tjänstestället eller på en förrättningsort, *och*

8. *riktålder för pension*: den enligt 2 kap. 10 a- d §§ socialförsäkringsbalken årligt beräknade och fastställda riktåldern för pension.

*Lydelse enligt lagförslag 2.1**Föreslagen lydelse***9 kap.****9 §²⁰**

Om ålderspensionen börjar tas ut före den månad då ledamoten *fyller 66* år ska pensionen minskas med 0,5 procent för varje månad som återstår till den månad då *han eller hon fyller 66* år.

Om uppehåll görs i utbetalningen före den månad då ledamoten *fyller 66* år, ska ålderspensionen, när den åter betalas ut, minskas med 0,5 procent för varje månad som den tidigare har tagits ut och som vid den fortsatta utbetalningen återstår till den månad då ledamoten *fyller 66* år. Till den del ålderspensionen grundas på pensionsrätt för tid efter det tidigare uttaget ska minskningen inte avse det antal månader som ålderspensionen tidigare tagits ut.

Om ålderspensionen börjar tas ut före den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension* ska pensionen minskas med 0,5 procent för varje månad som återstår till den månad då *ledamoten uppnår riktåldern för pension*.

Om uppehåll görs i utbetalningen före den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension*, ska ålderspensionen, när den åter betalas ut, minskas med 0,5 procent för varje månad som den tidigare har tagits ut och som vid den fortsatta utbetalningen återstår till den månad då *ledamoten uppnår riktåldern för pension*. Till den del ålderspensionen grundas på pensionsrätt för tid efter det tidigare uttaget ska minskningen inte avse det antal månader som ålderspensionen tidigare tagits ut.

11 §²¹

En ledamot som vid sin avgång, dock senast vid utgången av riksmötet 2013/14, har fyllt 50 år och fullgjort minst sex hela år i riksdagen har rätt till ett tilläggsbelopp till ålderspensionen enligt vad som anges i denna paragraf och i 12 §.

Tilläggsbeloppet utgör skillnaden mellan jämförelsebeloppet enligt 15–19 §§ eller 20 § och ålderspensionen för samma år. Om ålderspensionen har tagits ut före den månad då ledamoten *fyller 66* år, ska det bortses från den minskning som detta leder till.

Tilläggsbeloppet utgör skillnaden mellan jämförelsebeloppet enligt 15–19 §§ eller 20 § och ålderspensionen för samma år. Om ålderspensionen har tagits ut före den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension*, ska det bortses från den minskning som detta leder till.

I antalet fullgjorda hela år i riksdagen enligt första stycket ska inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009. I antalet fullgjorda

²⁰ Senaste lydelse 2022:xx.

²¹ Senaste lydelse 2022:xx.

hela år i riksdagen ska också inräknas tid då en ledamot har varit statsråd, om statsrådstiden har påbörjats före 2003 och inte gett rätt till statsrådspension.

12 §²²

En ledamot har rätt till ålderspension tidigast från och med den månad då han eller hon *fyller 63 år* och längst till och med den månad då ledamoten avlider.

En ledamot har rätt till ålderspension tidigast från och med *tre år före* den månad då han eller hon *uppnår riktåldern för pension* och längst till och med den månad då ledamoten avlider.

Ålderspension som understiger 0,025 inkomstbasbelopp för ett år ska inte betalas ut.

Tilläggsbelopp lämnas inte för tid före den månad då ledamoten fyller *66 år*.

Tilläggsbelopp lämnas inte för tid före den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension*.

20 §²³

Vid beräkning av tilläggsbelopp för den som har varit talman före 2010 utgörs jämförelsebeloppet, om det blir högre än beloppet enligt 15–19 §§, av det belopp som han eller hon skulle ha fått i talmanspension från och med den månad då han eller hon *fyller 66 år* enligt de bestämmelser om talmanspension som gällde vid utgången av 2009.

Vid beräkning av tilläggsbelopp för den som har varit talman före 2010 utgörs jämförelsebeloppet, om det blir högre än beloppet enligt 15–19 §§, av det belopp som han eller hon skulle ha fått i talmanspension från och med den månad då han eller hon *uppnår riktåldern för pension* enligt de bestämmelser om talmanspension som gällde vid utgången av 2009.

10 kap.

2 §²⁴

Sjukpension lämnas längst till och med månaden före den månad då ledamoten *fyller 66 år* eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Sjukpension lämnas längst till och med månaden före den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension* eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

²² Senaste lydelse 2022:xx.

²³ Senaste lydelse 2022:xx.

²⁴ Senaste lydelse 2022:xx.

11 kap.1 §²⁵

Efterlevandepension lämnas efter den som vid sin död

1. var ledamot av riksdagen,
2. fick sjukpension enligt denna lag, eller
3. fick ålderspension enligt denna lag som för ett år överstiger 1,5 inkomstbasbelopp.

Med den som avses i första stycket 3 jämfälls den som har *fyllt 66 år* och hade haft rätt till ålderspension som överstiger 1,5 inkomstbasbelopp för ett år om pensionen hade börjat tas ut.

Med den som avses i första stycket 3 jämfälls den som har *uppnått riktåldern för pension* och hade haft rätt till ålderspension som överstiger 1,5 inkomstbasbelopp för ett år om pensionen hade börjat tas ut.

12 kap.3 §²⁶

En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före *66 års ålder* har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före *uppnådd riktålder för pension* har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

5 §²⁷

Den som har varit ledamot och som före *66 års ålder* lämnar riksdagen efter minst tre hela års sammanhängande tid i riksdagen har rätt till inkomstgaranti från och med den tidpunkt då arvodet upphör.

Den som har varit ledamot och som före *uppnådd riktålder för pension* lämnar riksdagen efter minst tre hela års sammanhängande tid i riksdagen har rätt till inkomstgaranti från och med den tidpunkt då arvodet upphör.

I den sammanhängande tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11 § ska inte räknas in.

Rätt till inkomstgaranti gäller inte för tid då ledamoten får ålderspension eller sjukpension enligt denna lag.

²⁵ Senaste lydelse 2022:x.

²⁶ Senaste lydelse 2022:x.

²⁷ Senaste lydelse 2022:x.

7 §²⁸

Inkomstgaranti betalas ut efter ansökan från och med den dag då arvodet upphör och gäller, med de begränsningar som framgår av 8 § första stycket, 8 § andra stycket 1 och 2 och 20 §, till och med månaden innan den månad då ledamoten *fyller 66 år* eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Om en tidigare ledamot som har ett gällande beslut om inkomstgaranti återinträder i riksdagen förskjuts inkomstgarantin med en tid som motsvarar den nya tjänstgöringstiden. Pågående utbetalning ska upphöra under den tiden.

När ledamoten på nytt lämnar riksdagen ska tidigare beslut om inkomstgaranti omprövas. Om ledamoten då har rätt till inkomstgaranti under längre tid eller med ett högre belopp ska det fattas ett nytt beslut om inkomstgarantin. I annat fall gäller tidigare beslut.

Inkomstgaranti betalas ut efter ansökan från och med den dag då arvodet upphör och gäller, med de begränsningar som framgår av 8 § första stycket, 8 § andra stycket 1 och 2 och 20 §, till och med månaden innan den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension* eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

8 §²⁹

För den som har varit ledamot i riksdagen kortare sammanlagd tid än sex hela år gäller inkomstgarantin under ett år.

För den ledamot som lämnar riksdagen efter en sammanlagd tid av minst sex hela år i riksdagen gäller inkomstgarantin

1. i längst två år om ledamoten inte har uppnått 40 års ålder,
2. i längst fem år om ledamoten har uppnått 40 men inte 50 års ålder, och
3. längst till ingången av den månad då ledamoten *fyller 66 år* om han eller hon har uppnått 50 års ålder.

För den ledamot som lämnar riksdagen efter en sammanlagd tid av minst sex hela år i riksdagen gäller inkomstgarantin

1. i längst två år om ledamoten inte har uppnått 40 års ålder,
2. i längst fem år om ledamoten har uppnått 40 men inte 50 års ålder, och
3. längst till ingången av den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension* om han eller hon har uppnått 50 års ålder.

I den sammanlagda tiden i riksdagen inräknas tid som ledamot av Europaparlamentet före den 14 juli 2009.

Den tid som en ledamot har ålagts att återbetala arvodet för enligt 3 kap. 11 § ska inte räknas in.

²⁸ Senaste lydelse 2022:xx.

²⁹ Senaste lydelse 2022:xx.

13 kap.3 §³⁰

En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före *66 års ålder* har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

En ledamot som lämnar riksdagsuppdraget före *uppnådd riktålder för pension* har, för att kunna övergå till förvärvsarbete, rätt till stödåtgärder i enlighet med vad Riksdagsförvaltningen bestämmer.

8 §³¹

Rätten till ekonomiskt omställningsstöd gäller längst till och med månaden innan den månad då ledamoten *fyller 66 år* eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Rätten till ekonomiskt omställningsstöd gäller längst till och med månaden innan den månad då ledamoten *uppnår riktåldern för pension* eller, om ledamoten avlider dessförinnan, till och med den månad då dödsfallet inträffar.

Stödet ska betalas månadsvis.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för den som uppnår respektive åldersgräns före den 1 januari 2026.

³⁰ Senaste lydelse 2022:xx.

³¹ Senaste lydelse 2022:xx.

BILAGA 2

Sammanfattning av promemorian

Pensionsgruppen träffade i december 2017 en överenskommelse om ett antal åtgärder i syfte att säkra långsiktigt höjda, hållbara och trygga pensioner. Överenskommelsen innebär bl.a. att det ska göras stegvisa justeringar av åldersgränserna i pensionssystemet och i angränsande trygghetssystem och att alla åldersgränser på sikt kopplas till en riktålder för pension. Riktåldern ska följa utvecklingen av medellivslängden och fastställas årligen av regeringen tre år innan den ska tillämpas. Det första steget genomfördes genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2021 varigenom den lägsta åldern för uttag av inkomstgrundad ålderspension höjdes till 62 år och begreppet riktålder för pension infördes i socialförsäkringsbalken.³² En motsvarande ändring gjordes i riksdagens pensionssystem genom ändringar i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagsledamöter (ersättningslagen) den 1 januari 2021³³.

Riksdagsdirektören gav den 16 februari 2022 förvaltningsavdelningen vid Riksdagsförvaltningen i uppdrag att ta fram erforderliga författningsförslag med anledning av genomförandet av resterande delar av Pensionsgruppens överenskommelse (dnr. 1447-2018/19). Uppdraget har utförts av en arbetsgrupp inom förvaltningsavdelningen.

I denna promemoria lämnar arbetsgruppen förslag till ändringar i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter som syftar till att anpassa reglerna om pension och därmed sammanhängande avgångsförmåner för ledamöter till införandet av de andra och tredje stegen av Pensionsgruppens överenskommelse, som regeringen i prop. 2021/22:181 Justerade åldersgränser i pensionssystemet och i kringliggande system föreslår ska införas.

Lagförslagen innebär i korthet följande. Åldersgränsen för pension och för avgångsförmånerna inkomstgaranti, ekonomiskt omställningsstöd och stödåtgärder för återgång till förvärvsarbete höjs från 65 år till 66 år 2023 och från 2026 knyts den till riktåldern för pension. Lägsta ålder för uttag av inkomstgrundad ålderspension höjs 2023 från 62 år till 63 år. 2026 knyts i stället den åldersgränsen till riktåldern för pension på så sätt att den infaller tre år före riktåldern. Motsvarande ändringar görs även beträffande uttag av sjukpension inom riksdagens pensionssystem.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023 respektive den 1 januari 2026. Äldre föreskrifter ska gälla för den som uppnår respektive åldersgräns före ikraftträdandet.

³² Prop. 2018/19:133, bet. 2019/20:SFU5, rskr. 2019/20:10.

³³ 2019/20:URF1, framst. 2019/20:RS2, bet. 2020/21:KU7, rskr. 2020/21:38.

BILAGA 3

Remissinstanser

Remissinstanser som har gett in yttrande:

Socialdemokraterna
Moderata samlingspartiet
Sverigedemokraterna
Centerpartiet
Liberalerna
Förvaltningsrätten i Falun
Statens tjänstepensionsverk
Regeringskansliet, Socialdepartementet
Kammarrätten i Stockholm
Riksdagens Arvodesnämnd

Remissinstanser som inte har gett in yttrande:

Vänsterpartiet
Miljöpartiet de gröna
Kristdemokraterna